

**EN GENNEMGANG AF ADGANGEN TIL EFFEKTIVE RETSMIDLER I SPØRGSMÅL
OMFATTET AF GRØNLANDS INTERNATIONALE
MENNESKERETTIGHEDSFORPLIGTELSE**

Udarbejdet på vegne af Grønlands Råd for Menneskerettigheder
af Thomas Trier Hansen og Line M. A. Laursen

1	INTRODUKTION	4
1.1	RETSSIKKERHED OG ADGANGEN TIL ET EFFEKTIVT RETSMIDDEL	5
2	DEN RETLIGE RAMME	6
2.1	DE INTERNATIONALE FORPLIGTELSESR	6
2.1.1	<i>Introduktion til begrebet effektive retsmidler i internationale konventioner.....</i>	7
2.2	DEN NATIONALE LOVGIVNING DER SKAL SIKRE EFFEKTIVE RETSMIDLER.....	10
3	KLAGEADGANG	11
3.1	KLAGEADGANG INDENFOR DE FORSKELLIGE RESSORTOMRÅDER	12
3.1.1	<i>Formandens departement .....</i>	12
3.1.2	<i>Råstofdepartementet .....</i>	12
3.1.3	<i>Finansdepartementet .....</i>	13
3.1.4	<i>Departement for Bolig, Byggeri og Infrastruktur.....</i>	13
3.1.5	<i>Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug.....</i>	13
3.1.6	<i>Departement for Erhverv, Arbejdsmarked og Handel.....</i>	14
3.1.7	<i>Departementet for Sundhed .....</i>	14
3.1.8	<i>Departement for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender.....</i>	14
3.1.9	<i>Departement for Uddannelse, Kultur, Forskning og Kirke .....</i>	15
3.1.10	<i>Departement for Natur, Miljø og Justits .....</i>	15
3.2	GRØNLANDS KLAGEINSTANSER	16
3.2.1	<i>Abortankenævnet .....</i>	16
3.2.2	<i>Boligklagenævnet.....</i>	18
3.2.3	<i>Bygningsmyndigheden .....</i>	21
3.2.4	<i>Det Sociale Ankenævn .....</i>	22
3.2.5	<i>Det Psykiatriske Patientklagenævn .....</i>	24
3.2.6	<i>Forbrugerklagenævnet.....</i>	26
3.2.7	<i>Klagenævnet for Udbud.....</i>	28
3.2.8	<i>Klageudvalget vedrørende Miljøbeskyttelse.....</i>	29
3.2.9	<i>Naturklageudvalget.....</i>	30
3.2.10	<i>Offererstatningsnævnet.....</i>	31
3.2.11	<i>Ombudsmanden for Inatsisartut .....</i>	32
3.2.12	<i>Politikklagenævnet .....</i>	34
3.2.13	<i>Pressenævnet .....</i>	35
3.2.14	<i>Skatterådet.....</i>	36
3.3	DANSKE KLAGEORGANER MED BETYDNING FOR GRØNLAND	38
3.3.1	<i>Advokatnævnet.....</i>	38
3.3.2	<i>Arbejdsskade og arbejdsmiljø.....</i>	39
3.3.3	<i>Ankenævnet for Forsikring .....</i>	39
3.3.4	<i>Datatilsynet.....</i>	40
3.3.5	<i>Revisornævnet.....</i>	40
3.3.6	<i>Rigsadvokaten.....</i>	41
3.3.7	<i>Sundhedsvæsenets disciplinærnævn .....</i>	42
3.3.8	<i>Folketingets Ombudsmand .....</i>	43
4	PROBLEMSTILLINGER I FORHOLD TIL KLAGEPROCESSERNE.....	43
4.1	MULIGHED FOR AT FÅ KENDSKAB TIL SINE RETTIGHEDER	43
4.2	ADGANG TIL AT KLAGE OG BLIVE BISTÅET OM NØDVENDIGT	44
4.2.1	<i>Udfordringer i forhold til klageadgangen .....</i>	44
4.2.2	<i>Udfordringer i forhold til bistand.....</i>	45
4.3	KLAGEORGANERNES KOMPETENCE	47
4.4	EFFEKTIV OPREJSNING	47

5	KONKLUSIONER	49
6	LITTERATURLISTE	51

1 Introduktion

Grønlands Råd for Menneskerettigheder besluttede i januar 2014 sig for at iværksætte en gennemgang af, hvorledes internationale menneskerettighedskonventioner inden for 3 udvalgte områder er implementeret i gældende lovgivning, nationale strategier, politikker og handlingsplaner og om muligt også i afgørelser truffet af domstole, råd eller lignende.

De tre områder er: Børns rettigheder; personer med et handicap og retten til at have adgang til effektive retsmidler. Denne gennemgang omhandler retten til at have adgang til effektive retsmidler. De to første områder blev afdækket i to rapporter offentliggjort i 2014. De vedrørte grupper i samfundet, hvis rettigheder er beskrevet i to internationale konventioner – FN's konvention om barnets rettigheder og FN's konvention om rettigheder for personer med handicap. Denne tredje rapport omhandler derimod primært retten til en proces. Hermed menes muligheden for en person, der anser sin rettighed for krænket, at indbringe spørgsmålet for en myndighed, et klageorgan eller en domstol og derved opnå en effektiv oprejsning i tilfælde af en krænkelse.

Dette kræver for det første, at personen har mulighed for at få kendskab til sine rettigheder; at personen har adgang til at klage og blive bistået om nødvendigt; at klageorganet er kompetent til at behandle spørgsmålet og endelig, at klageorganet kan give en effektiv oprejsning, som vil blive respekteret af den indklagede.

Rapporten vil beskrive de forskellige trin i denne proces samt de forskellige klageprocesser, der findes i Grønland, for at give læseren et overblik over disse og deres sagsområde. Hensigten med gennemgangen er ikke at vurdere indholdet af myndighedsafgørelser; kvaliteten af lovgivningen eller den bistand, der ydes til borgeren. Tanken er heller ikke at vurdere om borgeren har adgang til en retfærdig rettergang, men spørgsmålet kan berøres i gennemgangen. Derimod skulle gennemgangen gerne påpege områder, hvor der er mangler i forhold til processen, og som kan have betydning for, om borgeren har adgang til et effektivt retsmiddel.

1.1 Retssikkerhed og adgangen til et effektivt retsmiddel

Ved siden af domstolsprøvelsen eksisterer på en lang række områder muligheden for, at borgerne kan få deres sag afgjort af et klageorgan. Fordelen ved et fungerende klagesystem er blandt andet en lettere, billigere og enklere prøvelsesret.

Et af de grundlæggende principper bag etableringen af et velfungerende klagesystem er blandt andet hensynet til retssikkerheden, herunder hensynet til at sikre, at borgerne ikke udsættes for vilkårlighed i retshåndhævelsen (princippet om lighed for loven), samt at borgerne ikke pålægges flere pligter end de, som er hjemlet ved lov (legalitetsprincippet).

Retssikkerhedsprincippet gælder som uskreven retsgrundsætning i national ret, ligesom retssikkerhedsprincippet indtager en central plads i beskyttelsen af menneskerettigheder og er et grundlæggende og afgørende princip for eksistensen af en demokratisk retsstat..

Retssikkerhedsbegrebet indeholder som underbegrebet materiel retssikkerhed, som vedrører indholdet af retsreglerne, herunder at det skal være muligt for den enkelte borger at kende sine rettigheder og pligter, samt at forvaltningens afgørelser skal træffes med hjemmel i lov, ligesom de skal være i overensstemmelse med de grundlæggende retsprincipper.

Derudover indeholder retssikkerhedsbegrebet underbegrebet ”processuel retssikkerhed”, som vedrører myndighedernes sagsbehandling, og stiller blandt andet krav til klagevejledning, partshøring, aktindsigt og begrundelsespligt.

Den materielle og processuelle side af retssikkerhedsbegrebet supplerer hinanden, og bidrager begge til det samlede retssikkerhedsniveau.

Prøvelsesadgangen hænger tæt sammen med retssikkerhedsbegrebet. Det er dog ikke tilstrækkeligt, at prøvelsesadgangen blot eksisterer, idet en prøvelsesadgang, der ikke opfylder visse indholdsmæssige kriterier anses som svækket processuel retssikkerhed.

Muligheden for prøvelse samt de indholdsmæssige krav til begreberne er dels sikret gennem national ret, dels gennem internationale forpligtelser.

2 Den retlige ramme

Ved lov om Grønlands Selvstyre (herefter Selvstyreloven)¹ blev den retlige ramme for Grønlands Selvstyre etableret. Loven bygger på det folkeretlige princip om folkenes ret til selvbestemmelse² og loven gav således det grønlandske folk ret til at træffe beslutning om selvstændighed³, ligesom det grønlandske folk officielt blev anerkendt af Danmark som et folk i overensstemmelse med folkeretten⁴.

Den formelle overgang fra hjemmestyre til selvstyret blev således givet med selvstyreloven,⁵ der sammen med Grundloven udgør den overordnede retlige ramme for Grønland.

Grønlands lovgivende magt er Inatsisartut, den udøvende magt er Naalakkersuisut, og den dømmende magt ligger hos domstolene, dvs. kredsretterne, Retten i Grønland samt Grønlands Landsret og i sidste instans Højesteret.

I forbindelse med overgangen til Selvstyre hjemtog Grønland adskillige af de områder, som tidligere havde hørt under danske myndigheder, og hvilket betød, at Grønland overtog ansvaret for området, herunder finansieringen, samt den lovgivende og udøvende magt indenfor området. Andre områder forblev under dansk bemyndigelse, blandt andet politi og domstole. På de områder, der stadig hører under de danske myndigheder, er det Folketinget, der er lovgiver på grundlag af et samtykke fra Inatsisartut, således at ikraftsættelsen har demokratisk legitimitet i Grønland.

Fordelingen af sagsområder mellem Grønland og Danmark har betydning i forhold til den administrative klageadgang, idet klager indenfor visse områder skal ske til danske myndigheder, mens klager indenfor andre områder skal ske til grønlandske myndigheder.

2.1 De internationale forpligtelser

Menneskerettighederne kan påberåbes over for myndighederne i Grønland eller Danmark afhængig af, om sagsområdet er hjemtaget til Grønland eller ej, og ansvaret for overholdelsen af menneskerettighederne er fordelt på Danmark og Grønland, men da udenrigspolitikken er et dansk anliggende, vil Danmark – og ikke Grønland – ifalde folkeretligt ansvar, såfremt grønlandske myndigheder overtræder internationale menneskerettigheder (Christoffersen, 2014).

De konventioner som Grønland har er sat i kraft for Grønland, og som har særlig betydning i forhold borgernes mulighed for klageadgang er følgende:

- Den europæiske menneskerettighedskonvention (herefter EMRK),

---

¹ Lov nr. 473 af 12. juni 2009 om Grønlands Selvstyre.

² Jf. blandt andet FN-pagtens art. 1, stk. 2, og lovforslag L 128 af 5. Februar til lov om Grønlands selvstyre s. 9.

³ Jf. Selvstyrelovens § 21.

⁴ præambelen i Lov nr. 473 af 12. juni 2009 om Grønlands Selvstyre og bemærkningerne hertil.

⁵ Grønlands hjemmestyre blev indført i maj 1979 efter indlemmelsen af Grønland i Rigsfællesskabet bestående af Danmark, Grønland og Færøerne ved grundlovsændringen i 1953.

- FN's konvention om civile og politiske rettigheder (herefter CPR),
- FN's konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder (herefter ØSKR),
- FN's konvention om rettigheder for personer med handicap (herefter Handicapkonventionen),
- FN's konvention om barnets rettigheder (herefter Børnekonventionen),
- FN's konvention om afskaffelse af alle former for diskrimination mod kvinder (herefter Kvindekonventionen),
- FN's konvention om afskaffelse af alle former for racediskrimination (herefter Racediskriminationskonventionen).

I det følgende vil de for Grønland gældende internationale bestemmelser vedrørende prøvelsesadgang og retten til effektive retsmidler blive gennemgået.

2.1.1 **Introduktion til begrebet effektive retsmidler i internationale konventioner**

Hvis den enkelte ikke har adgang til et effektivt retsmiddel når dennes rettigheder krænkes, vil beskyttelsen og respekten for menneskerettigheder (ligesom alle andre rettigheder) være illusorisk.

Derfor omtaler FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder artikel 8 da også retten til "en fyldestgørende oprejsning ved de kompetente nationale domstole for handlinger, der krænker de fundamentale rettigheder, som forfatningen eller loven giver vedkommende". Efterfølgende indeholder alle internationale konventioner på forskellig vis retten til et effektivt retsmiddel.

Artikel 13 i EMRK foreskriver således:

"Enhver, der krænkes i de ved denne Konvention anerkendte rettigheder og friheder, skal have adgang til effektiv oprejsning for en national myndighed, uanset om krænkelsen er begået af personer, der handler på embeds vegne."

Adgangen til effektive retsmidler skal sammenholdt med retten til effektiv rettergang (EMRK artikel 6), helst give borgerne mulighed for at få deres sag prøvet ved domstolene. Domstolsprøvelse udgør dog ikke en betingelse for opfyldelsen af artikel 13, og medlemsstaternes opfyldelse af forpligtelsen kan således ligeledes ske gennem mulighed for prøvelse ved en "national myndighed". Et effektivt nationalt retsmiddel behøver således ikke nødvendigvis være en domstol, men kan efter omstændighederne være et administrativt klageorgan.

EMRK stiller dog ikke krav om eksistensen af muligheden for prøvelsesadgang gennem et administrativt organ, når der er mulighed for en domstolsprøvelse. Domstolsprøvelsen skal opfylde de krav, der stilles til domstolene, herunder tilstrækkelig uafhængighed og upartiskhed, sikre en kontradiktorisk proces, samt have kompetence til at underkende myndighedens indgreb.⁶ Men i de tilfælde, hvor klageadgangen alene beror på et administrativt organ, må dette organ opfylde samme retsgarantier, som EMRK stiller til domstolsprøvelsen. Det vil sige

---

⁶ Jf. dom af 20/6 2002 (para. 133): *Al-Nasif v. Bulgaria*

at det skal være tilstrækkeligt uafhængigt og upartisk, samt har kompetence til at underkende myndigheders indgreb og kan udbedre en krænkelse.

Af artikel 2, stk. 3. i FN's konvention om civile og politiske rettigheder (CPR) fremgår det:

”Enhver i denne konvention deltagende stat forpligter sig til:

a) at sikre enhver, hvis rettigheder eller friheder efter denne konvention krænkes, adgang til effektive retsmidler herimod, uanset om de personer, der har begået krænkelsen, har handlet i embeds medfør;

b) at sikre enhver, der gør krav på sådanne retsmidler, adgang til at få sin ret til disse afgjort af kompetente judicielle, administrative eller lovgivende myndigheder eller af anden i henhold til den pågældende stats retsordning kompetent myndighed samt at videreudvikle mulighederne for at anvende judicielle retsmidler;

c) at sikre, at de kompetente myndigheder tager en klage til følge, når den er fundet berettiget.”

Indholdet af CPR artikel 2 er nærmere forklaret af komiteen etableret under CPR i dennes Generelle Bemærkning nr. 31. Komiteen observerer blandt andet, at:⁷

“Article 2, paragraph 3, requires that in addition to effective protection of Covenant rights States Parties must ensure that individuals also have accessible and effective remedies to vindicate those rights. Such remedies should be appropriately adapted so as to take account of the special vulnerability of certain categories of person, including in particular children. The Committee attaches importance to States Parties' establishing appropriate judicial and administrative mechanisms for addressing claims of rights violations under domestic law.

...

Article 2, paragraph 3, requires that States Parties make reparation to individuals whose Covenant rights have been violated. Without reparation to individuals whose Covenant rights have been violated, the obligation to provide an effective remedy, which is central to the efficacy of article 2, paragraph 3, is not discharged.”

ØSKR (FN's konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder) indeholder ikke en tilsvarende bestemmelse. Konventionen bestemmer dog, at staterne forpligter sig til i videst mulig udstrækning og ved alle egnede midler, herunder især lovgivningsforanstaltninger, at

---

⁷ Se komiteens generelle bemærkning (general comment) nr. 31: The Nature of the General Legal Obligation Imposed on States Parties to the Covenant para 15-16.

træffe forholdsregler med henblik på den fremadskridende fulde virkeliggørelse af de i denne konvention vedtagne rettigheder.

Komiteen under ØSKR har fortolket denne forpligtelse til også at omfatte et krav om, at staten kan godtgøre at der er adgang egnede midler, og at disse midler kan være uegnede og dermed ineffektive, hvis det ikke har karakter af et retsmiddel.⁸

Racediskriminationskonvention⁹ og Kvindekonventionen¹⁰ indeholder lignende bestemmelser. Børnekonventionen og Handicapkonventionen bygger på princippet om, at en effektiv gennemførelse og håndhævelse af konventionen indebærer en adgang til at få prøvet, om konventionens bestemmelser er overholdt i en konkret sag.¹¹

Komiteen under Børnekonventionen har således bemærket:

“For rights to have meaning, effective remedies must be available to redress violations. This requirement is implicit in the Convention and consistently referred to in the other six major international human rights treaties. Children’s special and dependent status creates real difficulties for them in pursuing remedies for breaches of their rights. So States need to give particular attention to ensuring that there are effective, child-sensitive procedures available to children and their representatives.”

Af denne overordnede gennemgang kan det udledes:

- At Grønland skal sikre, at borgeren har adgang til at klage til nationalt retsmiddel, når en af konventionens bestemmelser kan være krænket.
- At det nationale retsmiddel skal kunne behandle indholdet af klagen, når denne er rimeligt begrundet, også selvom det ikke måtte føre til at der statueres en krænkelse.
- At det nationale retsmiddel skal kunne yde en tilstrækkelig kompensation eller oprejsning, hvis klageren får medhold.
- At det nationale retsmiddel skal være tilgængeligt for alle, herunder at man skal tage hensyn til specifikke behov, samt kunne levere en begrundet og forståelig afgørelse inden for rimelig tid
- At det nationale retsmiddel ikke nødvendigvis skal være en domstol. Det kan også være en af sagen uafhængig administrativ myndighed, hvis denne er uafhængig, upartisk og kan træffende bindende afgørelser, der kan medvirke til at genoprette krænkelsen, typisk i form af erstatning.

---

⁸ Se komiteens generelle bemærkning (general comment) nr. 9: *The domestic application of the Covenant*, para. 3 og 9.

⁹ Se artikel 6.

¹⁰ Se artikel 2, litra c.

¹¹ Se komiteen under Børnekonventionen generelle bemærkning nr. 5: *General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child*, afsnit V.

Konventionerne fastsætter ikke national adgang til at klage over, hvorvidt en lov, en regel eller en politik som sådan er i overensstemmelse med konventionen. Det kan dog blive aktuelt som følge af en konkret sag.

2.2 Den nationale lovgivning der skal sikre effektive retsmidler

Det følger af selvstyrelovens § 16, at det er selvstyrets opgave at sikre, at Grønlands lovgivning og administrationen heraf ikke er i strid med de internationale forpligtelser, der følger af folkeretlige aftaler og andre internationale regler.

Ved siden af de internationale menneskerettighedsbestemmelser indeholder grundloven desuden en række bestemmelser, som sikrer borgernes rettigheder, og som binder Grønlands lovgivende, udøvende og dømmende magt, idet de almindelige loves gyldighed beror på, at den er vedtaget i overensstemmelse med grundloven,¹² og indholdsmæssigt er forenelig med grundlovens materielle bestemmelser.¹³

I Grønland er adgangen til effektive retsmidler imod mulige rettighedskrænkelser således som udgangspunkt sikret gennem grundlovens § 63. Det vil sige, at såvel love som forvaltningens virksomhed kan prøves ved domstolene. Adgangen til domstolsprøvelse af en lovs forenelighed med grundlovens rettigheder, herunder grundlovens rettighedsbestemmelser, er fastslået i retspraksis.¹⁴

På trods af grundlovens bestemmelse om domstolenes kompetence til at efterprøve administrative afgørelser, har der tidligere eksisteret områder, hvor domstolsprøvelse var afskåret ved såkaldte endelighedsbestemmelser. At afskære muligheden for domstolsprøvelse er dog i dag generelt opfattet som problematisk, medmindre der er adgang til prøvelse ved et organ, fx et administrativt nævn, som opfylder konventionens krav til en uafhængig og upartisk domstol.

Grundlovens § 63 sikrer efter sin ordlyd alene domstolenes kompetence til at efterprøve administrative afgørelser. Det er alligevel almindeligt antaget, at retten til at få privatretlige sager og strafferetlige sager afgjort ved domstolene følger af magtfordelingsbestemmelsen i grundlovens § 3. Det betyder, at da den dømmende magt er hos domstolene, kan lovgiver ikke fratage domstolene kompetencen til at træffe endelige afgørelser, medmindre der er givet afkald på domstolsprøvelse ved eksempelvis en voldgiftsaftale.¹⁵ Ikke en tilsvarende udtrykkelig ret til at få privatretlige og strafferetlige sager afgjort ved domstolene, og der har tidligere eksisteret områder, hvor domstolsprøvelse var afskåret ved såkaldte endelighedsbestemmelser. At afskære muligheden for domstolsprøvelse er dog i dag generelt opfattet som problematisk, medmindre der er adgang til prøvelse ved et organ, fx et administrativt nævn, som opfylder konventionens krav til en uafhængig og upartisk domstol.

---

¹² Jf. grundlovens kapitel 3-5.

¹³ Jf. Princippet om den retlige trinfølge er en del af legalitetsprincippet, som udspringer mellem 1. og 2. punktum i Grundlovens § 3, jf. blandt andet Sørensen, 1979.

¹⁴ Jf. U.1921.644 H og U.1998.800 H.

¹⁵ Jf. bl.a. Zahle, Dansk Forvaltningsret 2, udgave 2001, side 157.

3 Klageadgang

I national forstand er prøvelsesadgangen delt op således, at der på den ene side er domstolssystemet, mens der på den anden side er det administrative klagesystem. Klageorganerne anses for at høre under den udøvende magt, og i denne gennemgang, vil disse være i fokus, hvorfor selve domstolssystemet ikke vil blive berørt nærmere, men det skal dog nævnes at adgangen til domstolsprøvelse kan have effekt på de krav der internationalt stilles til det administrative klagesystem.

Når de administrative klageorganer fungerer efter hensigten, opfylder disse en slags dobbelt funktion: På den ene side giver de en utilfreds borger mulighed for at få en sag efterprøvet på en hurtigere og billigere måde end via domstolene. Dermed er de med til at sikre den generelle retssikkerhed, idet efterprøvelse giver større sikkerhed for, at alle regler og faktuelle forhold bliver behandlet og anvendt korrekt. På den anden side er de med til at fremme ensartethed i forvaltningens virksomhed.

Der er mange aktører indenfor det administrative klagesystem, der har kompetence til at behandle klager indenfor bestemte områder.

I den sædvanlige forvaltning kan der klages til et højere forvaltningsorgan og i sidste instans til vedkommende Naalakkersuisoq, medmindre andet er bestemt ved lov eller i henhold til lov, mens klageadgang vedrørende afgørelser truffet af den kommunale forvaltning som udgangspunkt kræver lovhjemmel. En sådan klageadgang foreligger indenfor en række områder i form af administrativ rekurs.

Ved siden heraf har borgerne adgang til at indbringe en klage over forvaltningsmyndighederne til Ombudsmanden, mens der udenfor det forvaltningsretlige system også eksisterer en række organer, der varetager behandlingen af klager indenfor forskellige retslige områder.

Det administrative rekursystems klageinstanser, har, medmindre andet er bestemt, kompetence til at bedømme hele den påklagede afgørelse, herunder om faktum er rigtigt opfattet, om retsreglerne er rigtigt anvendt, og om klageinstansen er enig i det forvaltningsretlige skøn, der er udøvet. Klageinstansen kan ændre den påklagede afgørelse med bindende virkning for underinstansen, hjemvise afgørelsen til fornyet behandling i første instans eller opretholde første instans afgørelse.

For at kunne klage skal klager som udgangspunkt have en individuel væsentlig interesse i klagesagens udfald. Indenfor visse områder suppleres denne grundsætning af bestemmelser, der tillægger bestemte personer, forvaltningsorganer eller organisationer klageret. Indenfor de fleste områder, indeholder reglerne om klageorganet bestemmelser om en klagefrist, der, som regel, er fire uger. Er der ingen sådanne bestemmelser gælder der ingen almindelig ulovbestemt regel om klagefrist.

En klage har ikke opsættende virkning, medmindre loven bestemmer noget andet. Et påbud skal altså efterkommes, og en tilladelse kan udnyttes, uanset klage. Men både klageinstansen og underinstansen kan sædvanligvis bestemme, at klagen skal have opsættende virkning.

Udover egentlige klageorganer eksisterer på en række områder tilsynsmyndigheder, som skal sikre, at myndighederne varetager deres opgaver korrekt, overholder lovgivningen, varetager en ensartet praksis og fungerer effektivt.

3.1 Klageadgang indenfor de forskellige ressortområder

Klagemulighederne indenfor hvert enkelt område, vil blive gennemgået i det nedenstående afsnit med en beskrivelse af de enkelte klageorganer. For overskuelighedens skyld er klagemulighederne i forhold de forskellige departementers nuværende ressortområder refereret indledningsvist herunder.

Fælles for klagemulighederne indenfor de forvaltningsretlige system er, som nævnt, at borgerne har mulighed for at klage over forvaltningsmyndigheden, herunder over et departements eller en kommunes varetagelse og behandling af sager, til Ombudsmanden for Inatsisartut.

Som det fremgår af gennemgangen, foreligger der ikke klageorganer indenfor samtlige områder, og på mange områder, er information om klageadgang vanskeligt tilgængeligt eller ikke eksisterende.

For så vidt angår departementernes sagsbehandling er udgangspunktet dog, at der kan klages til vedkommende Naalakkersuisoq indenfor de områder, hvor klageadgangen ikke er uddelegeret til et klageorgan.

3.1.1 Formandens departement

Under Formandens departement hører:

- Sekretariatet, der varetager sekretariatsfunktioner for såvel formanden for Naalakkersuisut som Naalakkersuisut,
- Bestyrelsessekretariatet, der varetager Selvstyres ejerskab til de helt og delvist selvstyrejede aktieselskaber,
- Lovafdelingen, der varetager juridiske opgaver for Naalakkersuisut, Formanden for Naalakkersuisut samt de øvrige departementer i Grønlands Selvstyre, og
- Tusagassiivik, der servicerer Naalakkersuisut, Inatsisartut og hele centraladministrationen.

Det fremgår ikke, hvorvidt der eksisterer klageorganer indenfor departementets ressortområder, men da der formentlig ikke er forbundet egentlig afgørelsesvirksomhed til områderne, er den konkrete klageadgang formentlig mindre aktuel. Det må således antages, at departementet selv behandler eventuelle klager indenfor områderne.

3.1.2 Råstofdepartementet

Under Råstofdepartementet hører Råstofstyrelsen, der behandler ansøgninger om småskalatilladelse, samt tilladelser vedrørende forundersøgelse, efterforskning, og udnyttelse af råstofferne, olie og mineral.

Råstofstyrelsen træffer således afgørelser indenfor en række områder. Såfremt borgerne er uenige i råstofstyrelsens afgørelser har de mulighed for at klage direkte til Naalakkersuisoq.

Oplysninger om Naalakkersuisoqs sagsbehandling af klager over råstofstyrelsens afgørelser er dog stort set fraværende.

3.1.3 **Finansdepartementet**

Departementet har følgende ansvarsområder: Budget, Byrde- og opgavefordeling, Strukturpolitik, Skattepolitik, Gældspolitik, Bloktilskud, Nordisk samarbejde på finansområdet, Selvstyrets IT-service, Udvikling af fællesoffentligt økonomi- og ledelsesinformationssystem, samt udvikling af nationale IKT-initiativer

Skatterådet er klageorgan indenfor skatteområdet, mens øvrige klager indenfor departementets område formentlig skal rettes til Naalakkersuisoq for finanser.

3.1.4 **Departementet for Bolig, Byggeri og Infrastruktur**

Under departementet hører:

- Anlægs – og Renoveringsfonden, der varetager af procedurene omkring bevilling af midler til anlægsopgaver,
- Bolig – og Ejendomsafdelingen, der blandt andet varetager af det overordnede strategiarbejde på boligområdet, forsikring samt køb og salg af Selvstyrets ejendomme. Derudover behandler Bolig – og Ejendomsafdelingen klager vedrørende sager indenfor afdelingens område, der ikke hører under Boligklagenævnet,
- Bygherrefunktionen, der varetager bygherrerådgivning for selvstyrets byggende departementer,
- Bygningsmyndigheden, der forvalter byggeloven, tilbudsloven, byggemodningsloven samt lovgivningen om brandfarlige væsker og udsender forskrifter og anvisninger i medfør af lovgivningen. Byggemyndigheden er desuden klageinstans i forhold til afgørelser truffet af de kommunale bygningsmyndigheder og varetager derudover sekretariatsfunktionen for Klagenævnet for Udbud,
- Infrastrukturkontoret, der varetager opgaver i forhold til forsyningsområdet, havne- og lufthavnsanlæg samt transport til vands, til lands og i luften.

Klager indenfor Boligområdet kan indgives til Boligklagenævnet, hvis kompetence dog er begrænset, jf. nedenfor. Visse af de klagesager, der ikke henhører under Boligklagenævnet kan påklages til Bolig – og ejendomsafdelingen.

Indenfor bygge- og anlægsområdet er der klageadgang til Klagenævnet for Udbud.

I forhold til infrastruktur, er søfartsområdet, luftfartsområdet og området vedrørende landtransport ikke hjemtaget, hvilket betyder, at lovgivningen på området udformes af Danmark, men tilpasses grønlandske forhold. Det betyder ligeledes at klager indenfor området skal ske til danske myndigheder.

3.1.5 **Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug**

Under departementet hører:

- Afdelingen for Fiskeri, der varetager forvaltningsmæssige og udviklingsmæssige opgaver i relation til det grønlandske fiskerierhverv, herunder kvoter, licenser og ansøgninger om indsættelse af indhandlingsfartøjer,

- Veterinær og Fødevaremyndigheden i Grønland, som har ansvaret for landets fødevarsikkerhed, veterinært beredskab og dyrevelfærd. Ansvaret for veterinær- og fødevareområdet i Grønland er delt mellem Grønlands selvstyre og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri i Danmark. Fødevarestyrelsen i Danmark er øverste myndighed, hvad angår godkendelse af og kontrol med kød- og fiskevirksomheder, herunder fabriksfartøjer, der er godkendt med henblik på eksport.
- Fangst- og Jagtafdelingen, der blandt andet varetager administration af lovgivning vedrørende fangst og jagt, internationale relationer og aftaler om regulering af udnyttelsen af de levende ressourcer. Derudover har afdelingen ansvaret for fastsættelse, forvaltning og administration af fastsatte kvoter, herunder udstedelse og tilladelser, samt jagtbevissystemet med de deraf følgende opgaver. Endvidere forestår afdelingen sekretariatsfunktionen for Fangstrådet.
- Landbrugsafdelingen, som varetager administration og forvaltning af landbrugserhvervet.

Departementet behandler selv klager indenfor visse dele af områderne, mens Fødevarestyrelsen i Danmark varetager en række opgaver på veterinær- og fødevareområdet i Grønland, og optræder i den forbindelse som myndighed på vegne af Grønland. Afgørelser truffet af Fødevarestyrelsen kan påklages til Klagecenter for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri i Danmark.

3.1.6 Departement for Erhverv, Arbejdsmarked og Handel

Departementet varetager opgaver indenfor erhvervsområdet (blandt andet konkurrence, erhvervsstøtte og eksport), handelsområdet (blandt andet turisme og forbrugerbeskyttelse), samt arbejdsmarkedsområdet (beskæftigelse, ledighed, udefrakommende arbejdskraft mm.).

Arbejdsskade- og arbejdsmiljøområdet hører under beskæftigelsesministeriet i Danmark.

Relevante klageorganer indenfor departementets områder er blandt andet Det Sociale Ankenævn, Arbejdsmiljøklagenævnet (Danmark), Ankestyrelsen i forbindelse med klage i arbejdsskadesager (Danmark) samt Forbrugerklagenævnet.

3.1.7 Departementet for Sundhed

Under departementet hører Styrelsen for Sundhed og Forebyggelse, der består af Sundhedsledelsen med tilhørende administration. Styrelsen administrerer sundhedsdistrikterne, herunder tandplejen, Dronning Ingrid's Hospital, Det grønlandske Patienthjem og sundhedsvæsenets driftsafdeling refererer til styrelsen.

Klager over serviceniveauet i sundhedssystemet, herunder personalets opførsel, lokaleforhold, ventetider mm. kan indbringes for Styrelsen for Sundhed og Forebyggelse (sundhedsledelsen), mens klager over den sundhedsfaglige behandling, herunder undersøgelse, diagnose og sygdomsbehandling kan indbringes for Landslægeembedet i Grønland. Derudover er abortankenævnet ligeledes en relevant klageinstans i forhold til departementets område.

3.1.8 Departement for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender

Departementet er blandt andet ansvarlig for børne- og ungeområdet, handicapområdet, familieretlige regler, institutionsområdet, offentlig hjælp, alderspension, førtidspension, orlov

og dagpenge ved graviditet, barsel og adoption, boligsikring, personer anbragt i Danmark af grønlandske sociale myndigheder og personer anbragt i Grønland af danske sociale myndigheder.

For afgørelser truffet af kommunerne eller Naalakkersuisut indenfor det sociale område er Det Sociale Ankenævn klageinstans. For så vidt angår ligestilling, er Grønlands ligestillingsråd rådgivende organ, men rådet har ikke kompetence til at træffe afgørelse i sager, og borgere må derfor benytte sig af domstolene i forbindelse med sager indenfor området.

3.1.9 Departement for Uddannelse, Kultur, Forskning og Kirke

Under departementet hører:

- Afdelingen for uddannelse og forskning, der varetager førskoleområdet, folkeskoleområdet, erhvervsuddannelser, gymnasiale uddannelser, videregående uddannelser, samt forskning, og
- Afdelingen for kultur og kirke, der varetager følgende områderne idræt, kulturarv, medievirksomhed, ophavsret, støtteordninger, kulturelle institutioner, internationalt samarbejde, kulturpris, sprog, kirke, arkivenheden.

Det er uvist, hvorvidt der foreligger klageadgang indenfor departementets områder, og det må derfor antages, at klager skal rettes direkte til Naalakkersuisoq for Uddannelse, Kultur, Forskning og Kirke.

3.1.10 Departement for Natur, Miljø og Justits

Departementet består blandt andet af:

- Miljøstyrelsen for Råstofområdet, der forestår et samarbejde med Nationalt Center for Miljø og Energi og med Grønlands Naturinstitut Pinnngortitaleriffik. Baggrunden for samarbejdet er bestemmelser om, at Råstofmyndighedens vurderinger og afgørelser vedrørende miljøforhold skal baseres på vurderinger og udkast til afgørelser fra en eller flere videnskabelige og uafhængige miljøinstitutioner,
- Miljø- og Beredskabsafdelingen, som varetager miljøgodkendelse af forurenende virksomheder, tilsyn og godkendelse af forsyningsanlæg til drikkevand, spildevand, dispensation til aktiviteter indenfor spærrezone til drikkevandssøer, emballage, beredskab, eksplosiver, jordforurening, havmiljø og forureningsberedskab,
- Klima-, Energi-, Natur- og Justitsafdelingen som blandt andet varetager opgaver vedrørende klimatilpasning, energistatistik og reduktion af klimagasser, formidling vedrørende klima, regulering af priser for el, vand og fjernvarme. Derudover varetager afdelingen administration af VEK-puljen, samt sagsbehandling ift. Biodiversitetskonventionen, Ramsarkonventionen og Washingtonkonventionen (CITES), samt fredning og forvaltning af forskellige områder. Endelig forvalter afdelingen opgaver indenfor kriminalretten, herunder samarbejde med retterne, politiet, Kriminalforsorgen og Justitsministeriet i Danmark, Rådet for Grønlands Retsvæsen, familieret, herunder samarbejde med Rigsombudsmanden og Socialministeriet i Danmark, og sekretariat for Grønlands Råd for Menneskerettigheder.

Afgørelser truffet indenfor departement for Natur, Miljø og justits' områder kan påklages til blandt andet Miljø – og Naturklageudvalget, samt Rigsadvokaten.

3.2 Grønlands klageinstanser

I det følgende fremgår en beskrivelse af de forskellige klageorganer, inddelt i to grupper, hvor den ene gruppe indeholder de klageorganer, som hører under grønlandske myndigheder, mens den anden gruppe indeholder de klageorganer, der hører under danske myndigheder.

Som det fremgår af rapporten, er oplysninger omkring klageadgang i Grønland på flere områder fraværende, og der tages derfor forbehold for, at der i nedenstående beskrivelse mangler oplysninger om klageorganer indenfor enkelte områder.

Gennemgangen af de i Grønland oprettede klageorganer vil omtale lovgrundlaget og deres sammensætning. Desuden vil deres tilgængelighed, herunder det anvendte sprog, blive vurderet og om, hvorvidt der er oplysninger om deres proces og afgørelser og mulighed for at klage over disse. Endelig vil klageorganets brug af referencer til relevante konventioner blive omtalt ligesom hvilke potentielle menneskerettigheder klageorganet kan påvirke. For så vidt de klageorganer, der findes i Danmark, vil fokus være på deres tilgængelighed for borgere i Grønland.

3.2.1 Abortankenævnet

Retsgrundlaget for abortklagenævnet følger af Lov nr. 232 af 1975-06-12 om svangerskabsafbrydelse (for Grønland), Bekendtgørelse nr. 265 af 19. juni 1975 om Svangerskabsafbrydelse, samt Cirkulære af 19. juni 1975 om Behandlingen af sager om svangerskabsafbrydelse i Grønland.

Det følger af reglerne fra 1975, at ankenævnet skal bestå af landshøvdingen, landslægen, arbejds- og socialdirektøren og et af landsrådet udpeget medlem, der skal have bopæl i Godthåb. For sidstnævnte medlem vælger landsrådet en stedfortræder, der ligeledes skal have bopæl i Godthåb. I behandlingen af hver klagesag deltager alle 4 medlemmer¹⁶.

Dette svarer i dag til en sammensætning bestående af Rigsombudsmanden¹⁷, Landslægen, Departementchef for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender og et medlem af Inatsisartut, samt at Inatsisartut vælger en stedfortræder for sidstnævnte.

Inatsisartut har på sit konstituerende møde i 2015 valgt et nyt medlem og en suppleant. Valget gælder for valgperioden for Inatsisartut.

Nævnet har kompetence til at behandle klager over afgørelser vedrørende ansøgninger om tilladelse til abort efter 12. svangerskabsuge er udløbet¹⁸.

Udover behandling af klagesager, skal Ankenævnet føre tilsyn med samrådenes virksomhed i forbindelse med behandlingen og afgørelsen af ansøgninger om svangerskabsafbrydelse.

---

¹⁶ Jf. § 4, stk. 3, 2. pkt. i Lov nr. 232 af 1975-06-12 om svangerskabsafbrydelse.

¹⁷ Ved indførelsen af Grønlands hjemmestyre 1. maj 1979, jf. hjemmestyreloven, indtrådte Rigsombudsmanden med de ændringer, der fulgte af hjemmestyreloven, i de funktioner, der hidtil var varetaget af landshøvdingen over Grønland, jf. hjemmestyreloven § 20, stk. 2. Rigsombudsmandens funktion er uændret efter indførelse af selvstyre i Grønland 21. juni 2009

¹⁸ Jf. § 4, stk. 3, 1. pkt. i Lov nr. 232 af 1975-06-12 om svangerskabsafbrydelse.

Nævnet påser navnligt, at samrådene så vidt muligt følger en ensartet praksis. Nævnet kan pålægge samrådene at indsende sager til gennemsyn i nævnet og kan i den forbindelse afholde møder med samrådsmedlemmer, når det skønnes formålstjenligt.¹⁹

Afgørelser om tilladelse til abort efter udløbet af 12. svangerskabsuge behandles i første instans af et samråd, bestående af den læge, der skal foretage indgrebet, og en anden læge samt en socialmedhjælper eller sundhedsmedhjælper, der har kendskab til kvindens forhold²⁰.

Oplysninger omkring klageprocessen følger af reglerne, hvoraf det fremgår, at anmodning om svangerskabsafbrydelse skal indgives af den pågældende kvinde til en læge eller en jordemoder, med oplysninger om kvindens navn, CPR-nummer og bopæl, samt underskrives af kvinden²¹.

Nar lægen eller jordemoderen modtager anmodning om tilladelse til svangerskabsafbrydelse, skal denne indbringe sagen for et samråd, som ud fra de sociale og lægelige oplysninger om kvindens forhold, der skønnes af betydning, træffer afgørelse i sagen²².

Meddelelse om samrådets afgørelse kan på rådets vegne gives af den læge eller jordemoder, der har indbragt sagen for samrådet. Meddelelse til kvinden om afgørelsen og dennes begrundelse kan ske mundtligt. På begæring skal afslag dog tillige meddeles skriftligt²³.

Klage over samrådets afgørelse indgives til samrådet eller den læge eller jordemoder, der har indbragt sagen for rådet. Samrådet, lægen eller jordemoderen foranlediger herefter omgående bekræftet udskrift af samrådets afgørelse, journaler og andet materiale af betydning for sagen, alt i 4 eksemplarer, tilsendt ankenævnet²⁴.

Det skal ved arbejdets tilrettelæggelse sikres, at ankenævnets afgørelse træffes hurtigst muligt. I de tilfælde, hvor tilladelse til svangerskabsafbrydelse inden udløbet af 12. svangerskabsuge er nødvendig, bør det særligt tilstræbes, at svangerskabsafbrydelse kan foretages inden dette tidspunkt²⁵.

Meddelelse om ankenævnets afgørelse sendes til kvinden og til vedkommende læge eller jordemoder. Ved tilladelse til svangerskabsafbrydelse, sendes udskrift af samrådsprotokollen samt eventuelt yderligere materiale til det sygehus, hvor kvinden skal indlægges²⁶.

Det følger ikke af reglerne, hvorvidt ankenævnets afgørelser kan indbringes for domstolene, og det må således antages, at en teoretisk domstolsadgang ikke er afskåret. I praksis ville sagerne

---

¹⁹ Jf. Cirkulære om svangerskabsafbrydelse § 15.

²⁰ Jf. § 4, stk. 1 i Lov nr. 232 af 1975-06-12 om svangerskabsafbrydelse.

²¹ Jf. Bekendtgørelse nr. 265 af 19. Juni 1975 om Svangerskabsafbrydelse § 1.

²² Jf. Cirkulære af 19. juni 1975 om Behandlingen af sager om svangerskabsafbrydelse (herefter cirkulære om svangerskabsafbrydelse) §§ 2-6.

²³ Jf. Cirkulære om svangerskabsafbrydelse § 8.

²⁴ jf. Cirkulære om svangerskabsafbrydelse § 10.

²⁵ jf. Cirkulære om svangerskabsafbrydelse § 13.

²⁶ jf. Cirkulære om svangerskabsafbrydelse § 14, stk. 1.

dog ikke være egnet til domstolsprøvelse, grundet deres hastende karakter. Man kunne derfor argumentere, at der et sådant nævn burde have en dommer som formand for derved fremhæve nævnets uafhængighed.²⁷

Udover regelsættene vedrørende ankenævnet, foreligger ikke megen information omkring nævnet, og det har således ikke været muligt at finde oplysninger om nævnets virksomhed, herunder afgørelser, årsberetninger mm., ligesom det ikke har været muligt at finde en hjemmeside, kontaktoplysninger eller lignende for Abortankenævnet.

Det følger af retsgrundlaget for ankenævnet, og de forvaltningsretlige regler, at samrådet dels har pligt til at vejlede om klageadgang i konkrete sager, ligesom den tilknyttede læge eller jordmor har pligt til at vejlede kvinden, samt indgive eventuelle klager. Men udover beskrivelsen af klageprocessen som følger af reglerne, har det ikke været muligt at finde offentligt tilgængelige, generelle klagevejledninger indenfor området. Retsgrundlaget foreligger endvidere ikke let tilgængeligt, idet det ikke foreligger på Selvstyrets elektroniske lovsamling (www.lovgivning.gl)²⁸.

Derudover er der tale om et regelsæt af ældre dato, som ikke er letlæseligt, og endelig skal det bemærkes, at det alene har været muligt at finde en dansksproget udgave af regelsættet.

Det er således afgørende for den enkelte kvindes mulighed for at klage, at den tilknyttede læge lever op til sin vejledningsforpligtelse. Om dette er tilfældet, er dog vanskeligt at afgøre, idet der som nævnt ikke foreligger materiale om ankenævnets virksomhed mv.

3.2.2 Boligklagenævnet

Retsgrundlaget for Boligklagenævnet fremgår af Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 27 af 26. november 2008 om Boligklagenævnets virksomhed (herefter Hjemmestyrets bekendtgørelse Boligklagenævnets virksomhed) og Landstingsforordning nr. 2 af 12. maj 2005 om leje af boliger samt de ændringer der følger af Landstingsforordning nr. 14 af 20. november 2006 om ændring af landstingsforordning om leje af boliger (herefter Landstingsforordning om leje af boliger).

Bestemmelserne om boligklagenævnets sammensætning har forsøgt at tilgodese, at såvel lejers som udlejers interesser er repræsenteret, idet nævnet udover en formand består af tre almindelige nævnsmedlemmer, samt suppleanter, hvoraf et nævnsmedlem og dennes suppleant udpeges af Naalakkersuisut efter indstilling fra A/S Boligselskabet INI. Et nævnsmedlem og dennes suppleant udpeges af Naalakkersuisut efter indstilling af KANUKOKA og et nævnsmedlem og dennes suppleant udpeges af Naalakkersuisut efter indstilling fra Lejernes Landsorganisation IPK eller SIK, IMAK og PPK. De tre almindelige nævnsmedlemmer og deres suppleanter skal være sagkyndige med hensyn til boligforhold²⁹.

Formanden og dennes suppleant udpeges af Naalakkersuisut efter indstilling fra det medlem af

---

²⁷ Det tilsvarende nævn i Danmark har netop en dommer som formand.

²⁸ www.lovgivning.gl/dk er besøgt den 26. november 2015.

²⁹ Jf. Landstingsforordning om leje af boliger med senere ændringer § 82, stk. 1-2.

Naalakkersuisut, der er ressortansvarlig for boligområdet. Begge skal besidde særlig viden om boligforhold eller have bestået juridisk kandidateksamen³⁰.

Boligklagenævnets afgørelse træffes ved almindelig stemmeflerhed. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende. Boligklagenævnet er beslutningsdygtigt, når formanden eller dennes suppleant og mindst to medlemmer eller deres respektive suppleanter er til stede³¹.

Det følger dog ikke af bestemmelserne, at det er en betingelse et beslutningsdygtigt nævn, at de to medlemmer repræsenterer henholdsvis lejerne og udlejerne. Det fremgår endvidere ikke om, det alene er den ene af udlejers repræsentant, der er stemmeberettiget, når hele nævnet er samlet, og det må derfor antages, at lejerne som udgangspunkt er underrepræsenteret i nævnet.

Boligklagenævn er kompetent til at træffe endelige administrative afgørelse i klagesager mellem udlejer og lejer af Grønlands Hjemmestyres og kommunernes udlejningsboliger³².

Boligklagenævnet er således ikke kompetent til at behandle sager, som vedrører tvister mellem udlejer og lejer af private udlejningsejendomme. Disse sager må derfor indbringes for domstolene.

Boligklagenævnet kan behandle en klage, når den vedrører³³:

- 1) Formalia ved varsling af huslejeforhøjelser,.
- 2) Vedligeholdelse og istandsættelse,
- 3) Boligens stand ved indflytningen,
- 4) Installation i og forbedringer af det lejede (råderet),
- 5) Lejerens brug af det lejede (overtrædelser af ordensreglerne),
- 6) Brugsrettens overgang til andre (boligbygning, fremleje og fortsættelse af lejemål),
- 7) Boligens stand ved fraflytning (normalistandsættelse).

Selvom Boligklagenævnet er kompetent til at behandle sager om varsling af huslejeforhøjelsen, skal det bemærkes, at nævnet alene er kompetent til at træffe afgørelse om, hvorvidt formkravene til varsling af huslejeforhøjelsen er opfyldte. Nævnet er således ikke kompetent til at behandle sager vedrørende selve den beløbsmæssige forhøjelsen, ligesom nævnet ikke er kompetent til at behandle sager vedrørende huslejens størrelse generelt.

Boligklagenævnet har ikke en selvstændig hjemmeside, men har en underhjemmeside hos Forbruger – og Konkurrencestyrelsen (www.aa.gl)³⁴.

Nævnets klageproces er beskrevet på hjemmeside, hvoraf det fremgår, at der ved indbringelse af klager til Boligklagenævnet skal betales et gebyr på 150 kr. Klageren skal dog kun betale gebyret, hvis sagen optages til realitetsbehandling, og gebyret tilbagebetales således, hvis det viser sig, at klageren får helt eller delvist medhold i sin klage.

---

³⁰ Jf. Landstingsforordning om leje af boliger § 82, stk. 3.

³¹ Jf. Landstingsforordning om leje af boliger § 86, stk. 3.

³² Jf. Hjemmestyrets bekendtgørelse om Boligklagenævnets virksomhed 1, stk. 1.

³³ Jf. Landstingsforordning om leje af boliger § 84, stk. 1

³⁴ www.aa.gl/da/Klage/Boligklagenaevnet er besøgt den 5. november 2015.

Derudover er det en forudsætning, at der mundtligt eller skriftligt forgæves har været rettet henvendelse til udlejer om det forhold, som klagen angår, og at klagen er skriftlig, samt indeholder en præcisering af, hvad klageren ønsker, Boligklagenævnet skal tage stilling til, og er vedlagt den fornødne dokumentation for de forhold, som lejer ønsker behandlet – herunder dokumentation for, at der forgæves har været rettet henvendelse til udlejer³⁵.

Det fremgår endvidere af Boligklagenævnets hjemmeside at sagsbehandlingstiden kan vare op til et halv år, afhængig af sagens karakter.

Boligklagenævnet træffer afgørelser ved nævnsmøde, der som udgangspunkt skal afholdes mindst 3 gange årligt³⁶.

Boligklagenævnet kan afvise at behandle en klage, der ikke skønnes egnet til behandling ved nævnet, eller, hvis det må anses for åbenbart, at der ikke kan gives lejer medhold i klagen³⁷.

Boligklagenævnets afgørelser har bindende virkning overfor selvstyret og kommunerne som udlejer af boliger. Såfremt der er antaget en ekstern administrator af selvstyret eller kommunerne, har nævnets afgørelser ligeledes bindende virkning for disse³⁸.

Boligklagenævnets afgørelser kan ikke påklages til anden forvaltningsmyndighed³⁹. Ønskes tvisten mellem udlejer og lejer indbragt for domstolene, skal stævning mod udlejer indgives til kredsretten. Dette gælder, selvom korrespondance m.v. måtte være foretaget af udlejers administrationsaktieselskab⁴⁰. Såfremt lejer opfylder betingelserne for fri proces, har lejer mulighed for at få dækket udgifterne til sagsomkostninger, retsgebyr mm. af det offentlige.

Det fremgår af Boligklagenævnets seneste offentliggjorte årsberetning⁴¹, at nævnet i 2013 i alt modtog 50 klager fra lejere, hvoraf at nævnet afsluttede 44. Ud af de 44 sager blev alene 10 sager behandlet på nævnsmøder, mens de resterende blev afvist pga. manglende indbetaling af gebyr, manglende kompetence, manglende retlig interesse eller fordi klagen blev trukket tilbage.

Udover årsberetninger, har Boligklagenævnet offentliggjort tidligere afgørelser på nævnets hjemmeside, og der fremgår endvidere en fyldestgørende vejledning omkring klageprocessen, herunder hvordan borgerne klager til Boligklagenævnet, sagsbehandlingstiden og hvilke muligheder der er, såfremt klageren er utilfreds med Boligklagenævnets afgørelse. Oplysningerne foreligger både på dansk og grønlandsk.

---

³⁵ Jf. Landstingsforordning om leje af boliger § 84, stk. 2

³⁶ Jf. Hjemmestyrets bekendtgørelse Boligklagenævnets virksomhed § 7.

³⁷ Jf. Landstingsforordning om leje af boliger § 85.

³⁸ Jf. § 86, stk. 6 landstingsforordning om leje af boliger.

³⁹ Jf. § 86, stk. 7 i landstingsforordning om leje af boliger med senere ændringer

⁴⁰ Jf. blandt andet Boligklagenævnets afgørelse af 24. november 2011, sagsnummer 2011-052855

⁴¹ Boligklagenævnets beretning for 2013.

Af de offentliggjorte afgørelser, er det særligt spørgsmål omkring flytteopgørelser, normalstandsættelse og overtrædelse af ordensregler, som har været genstand for behandling.

Afgørelserne nævner dog ikke de internationale konventionsbestemmelser, som er relevante i forhold til de konkrete sager, og det er derfor udvist, hvorvidt bestemmelserne indgår i Boligklagenævnets vurdering af sagerne.

Af relevans for Boligklagenævnets praksis kan blandt andet nævnes ØSKR art. 11 - ret til passende bolig. Retten er blandt andet blevet fortolket til at omfatte passende essentielle faciliteter for sundhed, velvære og ernæring, herunder energi til madlavning, varme, lys, sanitære installationer, vaskefaciliteter, mulighed for opbevaring af fødevarer, affaldssystem og kloakering. Boligudgiften må ikke være af en sådan størrelse, at den forringer midlerne til basale ydelser⁴².

3.2.3 Bygningsmyndigheden

Bygningsmyndigheden er efter reglerne i Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 13 af 18. august 2006 om bygningsmyndigheden, kompetent til at behandle klager over Naalakkersuisut - området for boliger, infrastruktur og råstoffers afgørelser vedrørende dispensation fra bestemmelser i bygningsreglementet, samt øvrige klager over afgørelser i henhold til bygningsreglementet⁴³.

Det fremgår af reglerne, at Bygningsmyndigheden udøves af Naalakkersuisut, og at Kommunalbestyrelsen varetager, med ansvar overfor Naalakkersuisut, bygningsmyndighedens opgaver i lokalsamfundet, herunder administrative og tilsynsmæssige opgaver⁴⁴. Kompetencen til at træffe afgørelser i klagesager ligger således hos Naalakkersuisut, og Bygningsmyndigheden er derved ikke et selvstændigt klageorgan med nævns-sammensætning

Til bygningsmyndigheden er tilknyttet en hjemmeside (www.byginform.gl⁴⁵), som administreres og drives af Departementet for Boliger, Bygningsmyndigheden. Hjemmesiden indeholder information om byggeri i Grønland, herunder love, forskrifter, vejledninger, rapporter mm. Materialet foreligger på henholdsvis dansk og grønlandsk, men hjemmesiden indeholder ikke information omkring Bygningsmyndighedens virksomhed i forbindelse med behandlingen af klagesager. Der foreligger således ingen klagevejledning, beskrivelse af klageprocessen, oplysninger om sagsbehandlingstiden, offentligt tilgængelige afgørelser, årsberetninger eller lignende.

Bygningsmyndighedens afgørelser må antages, at være administrativt endelige, samt bindende overfor parterne. Parterne kan indbringe spørgsmålet, som er genstand for afgørelsen, for domstolene, der formentlig vil kunne tage stilling til spørgsmålet selvom Bygningsmyndigheden endnu ikke har truffet afgørelse i klagesagen.

---

⁴² Jf. conclusions and recommendations of the committee on Economic, social and cultural rights, Denmark U.N. Doc. E/c. 12/1/add.102 (2014), afsnit 21.

⁴³ Jf. Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 13 af 18. august 2006 om bygningsmyndigheden § 6

⁴⁴ Jf. Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 13 af 18. august 2006 om bygningsmyndigheden § 1.

⁴⁵ www.byginform.gl/dk er besøgt den 5. november 2015.

I forhold til menneskerettighedskomplekset er blandt andet handicapkonventionen relevant for bygningsmyndighedens sagsbehandling, idet fortolkningen af bestemmelser i forbindelse med vurderingen af en sag, skal ske i overensstemmelse med konventionens bestemmelser. Det er dog ikke muligt at afgøre, hvorvidt dette er tilfældet i praksis, da der ikke foreligger offentliggjorte afgørelser fra Bygningsmyndigheden.

3.2.4 Det Sociale Ankenævn

Retsgrundlaget for Det Sociale Ankenævns virksomhed fremgår af landstingsforordning nr. 11 af 12. november 2001 om socialvæsenets styrelse og organisation.

Nævnet består af en formand og fire øvrige medlemmer, samt suppleanter, som udnævnes af Inatsisartut Landsstyret udnævner for en toårig periode.⁴⁶

Formanden skal have bestået juridisk kandidateksamen eller på anden vis have indgående kendskab til socialretlige forhold i Grønland. Det fremgår ikke af bestemmelsen, hvilke krav der stilles til formuleringen ”indgående kendskab til socialretlige forhold”. Det stilles endvidere ikke krav om at kandidater til formanden for Det Sociale Ankenævn skal udpeges af politisk uafhængige organer, og udnævnelsen må således anses for at bero på en politisk vurdering.

Det samme gælder for udnævnelsen af nævnsmedlemmerne, hvoraf det alene fremgår af bestemmelserne, at to medlemmer skal have socialretlig indsigt, men uden en egentlig beskrivelse af specifikke krav til medlemmernes faglige egenskaber. Derudover fremgår det endvidere, at to medlemmer skal have socialpolitisk indsigt.

Det følger af retsgrundlaget, at Det Sociale Ankenævn er klageinstans i forhold til afgørelser truffet af kommunalbestyrelsen i medfør af det sociale regelsæt. Det drejer sig blandt andet om sager vedrørende alders – og førtidspension, barselsorlovsydelse, offentlig hjælp, arbejdsmarkedsydelse, hjælp til børn og unge, handicap, børnetilskud, boligsikring, underholdsbidrag. Det er en betingelse for borgernes klageadgang, at klagefristen overholdes, som er 4 uger efter modtagelsen af første instans afgørelse⁴⁷, samt at klager er part i sagen⁴⁸.

Afgørelser truffet af Det Sociale Ankenævn afsiges i en skriftlig, begrundet afgørelse under et nævnsmøde. Efter hvert møde skal formanden offentliggøre de principielle kendelser. Visse sagstyper træffes dog på skriftligt grundlag, de såkaldte ”formandsafgørelser”, som ofte er de mindre komplicerede sagstyper, herunder sager vedrørende fristoverskridelse mm.

Det fremgår derudover af bestemmelserne, at Det Sociale Ankenævn hvert skal år udarbejder en beretning om sin virksomhed.⁴⁹

Nævnets offentliggørelser sker via nævnets hjemmeside, der er en underside til Forbruger – og Konkurrencestyrelsens hjemmeside (www.aa.gl⁵⁰), som indeholder information omkring

---

⁴⁶ Jf. landstingsforordning nr. 11 af 12. november 2001 om socialvæsenets styrelse og organisation § 9, stk. 1,

⁴⁷ Jf. landstingsforordning nr. 11 af 12. november 2001 § 8, stk. 1.

⁴⁸ Jf. landstingsforordning nr. 11 af 12. november 2001 § 8, stk. 2.

⁴⁹ Jf. landstingsforordning nr. 11 af 12. november 2001 § 11, stk. 5.

⁵⁰ www.aa.gl/da/Klage/Det-Sociale-Ankenaevn er besøgt den 5. november 2015.

klageprocessen, vejledning i forbindelse med indgivelse af klager, og henvisning til lovgivningen indenfor området. Materialet foreligger på både dansk og grønlandsk.

Hjemmesiden bærer dog præg af, at nævnet er bagud med offentliggørelserne både ift. årsberetninger, hvor den seneste offentliggjorte årsrapport er fra 2013, og i forhold til principafgørelser, hvor mængden af offentliggjorte afgørelser er begrænset, henset til mængden af nævnsmøder og behandlede klager. Indholdet af Det Sociale Ankenævns hjemmeside foreligger dels på dansk, dels på grønlandsk.

For så vidt angår adgangen til effektive retsmidler i forhold til det internationale rettighedskompleks, er en række konventionsbestemmelser relevante for Det Sociale Ankenævns sagsbehandling.

EMD har eksempelvis fastslået, at retten til sociale ydelser principielt er omfattet af begrebet ejendom i EMRK's tillægsprotokol 1, artikel 1, uanset om ydelsesordningen er finansieret gennem egenbetaling eller af statens skatteindtægter⁵¹. Der skal endvidere særligt henvises til Børnekonventionen og Handicapkonventionen, som er relevante for nævnets fortolkning af bestemmelser indenfor området.

Det fremgår ikke af nævnets offentliggjorte afgørelser, hvorvidt konventionsbestemmelserne har været anvendt i forbindelse med vurderingen af sagen, og det er derfor uvist, om der i nævnets afgørelsesvirksomhed indgår en vurdering af overholdelsen af konventionsbestemmelserne.

Det skal endvidere i forhold til Det Sociale Ankenævn bemærkes, at det fremgår af Det sociale ankenævn årsberetning fra 2010, at nævnet fortolker reglerne således, at Det Sociale Ankenævns afgørelser som udgangspunkt er endelige og derfor ikke kan påklages til en anden myndighed. *”Undtaget herfra er afgørelser om anbringelse af børn uden samtykke. Det fremgår direkte af § 8 stk. 3 i Landstingsforordning nr. 11 af 12. November 2001 om socialvæsenets styrelse og organisation, at disse afgørelser kan indbringes for retten.”*⁵²

Da det klare udgangspunkt er, at administrative klageorganers afgørelser kan prøves ved domstolene, og da endelighedsbestemmelser generelt anses for problematiske i forhold til de internationale forpligtelser, må det anses for tvivlsomt, at domstolene ville følge denne fortolkning.

Såfremt fortolkningen blev fulgt ville dette medføre, at Det Sociale Ankenævn skulle leve op til de retsgarantier, som stilles efter EMRK art. 6, herunder kravene om uafhængighed og upartiskhed, hvilket nævnet ikke kan anses for at opfylde.⁵³

---

⁵¹ Jf. blandt andet *Asmundsson v. Iceland* (dom af 12/10 2004, para. 44) og Jens E. Rytter, *Individets grundlæggende rettigheder*, side 360

⁵² Jf. Det Sociale Ankenævns årsberetning af 2010, side 6

⁵³ Sociale ydelser er iflg. J. E. Rytter omfattet af art. 6's begreb ”borgerlige rettigheder”, jf. Jf. Jens E. Rytter, *Individets grundlæggende rettigheder*, side 361 (nederst).

3.2.5 Det Psykiatriske Patientklagenævn

Retsgrundlaget for Det Psykiatriske Patientklagenævn er Inatsisartutlov nr. 24 af 3. december 2012 om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien, og Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 2. december 2013 om Forretningsorden for Det Psykiatriske Patientklagenævn.

Nævnet består af en advokat som formand, Landslægen og en repræsentant fra en patientforening, der repræsenterer de sindslidende. Naalakkersuisoq for Sundhed beskikker endvidere stedfortrædere for medlemmerne. Beskikkelserne gælder for 4 år. Genbeskikkelse kan finde sted. Patientklagenævnet er i sin virksomhed uafhængig af instruktioner om den enkelte sags behandling og afgørelse⁵⁴.

Landslægeembedet varetager Det Psykiatriske Patientklagenævns sekretariatsopgaver, mens Departementet for Sundhed afholder udgifterne ved nævnets virksomhed, herunder vederlag til nævnets medlemmer⁵⁵.

Nævnet er kompetent til at behandle klager over tvangsindlæggelse, tvangstilbageholdelse, tilbageførsel, tvangsbehandling, tvungen opfølgning efter udskrivning, tvangsfiksering, anvendelse af fysisk magt, beskyttelsesfiksering, personlig skærmning, der uafbrudt varer mere end 24 timer samt aflåsning af døre i afdelingen⁵⁶.

Som udgangspunkt har klage over beslutning om anvendelse af tvang har ikke opsættende virkning⁵⁷, men klage over beslutning om tvangsbehandling, har dog opsættende virkning, medmindre omgående gennemførelse af behandlingen er nødvendig for ikke at udsætte patientens liv eller helbred for væsentlig fare eller for at afværge, at patienten udsætter andre for nærliggende fare for at lide skade på legeme eller helbred⁵⁸.

Hvis der er tale om en klage over tvangsbehandling, der er tillagt opsættende virkning, skal Det Psykiatriske Patientklagenævn træffe sin afgørelse inden for 7 hverdage. Ved klage over andre tvangsindgreb skal nævnet træffe afgørelse snarest muligt, og hvis afgørelsen ikke er truffet inden 14 dage efter, at klagen er modtaget af Det Psykiatriske Patientklagenævn, skal nævnet underrette patienten og patientrådgiveren om årsagen, og om hvornår afgørelsen kan forventes at foreligge⁵⁹.

Klagefristen er 6 måneder efter ophøret af den frihedsberøvelse eller anden tvangsforanstaltning, som klagen vedrører⁶⁰.

---

⁵⁴ Jf. Inatsisartutlov nr. 24 af 3. december 2012 om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien (herefter Inatsisartutlov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien) § 41, stk. 1.

⁵⁵ Jf. Inatsisartutlov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien § 41, stk. 2.

⁵⁶ Jf. Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 2. december 2013 om Forretningsorden for Det Psykiatriske Patientklagenævn (herefter Forretningsordenen for Det Psykiatriske Patientklagenævn) § 2.

⁵⁷ Jf. Inatsisartutlov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien § 39, stk. 2.

⁵⁸ Jf. Inatsisartutlov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien § 39, stk. 3.

⁵⁹ Jf. jf. Inatsisartutlov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien § 43, stk. 3.

⁶⁰ Jf. Inatsisartutlov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien § 42, stk. 2.

Det følger af retsgrundlaget, at en patient dels skal underrettes om anvendelsen af tvang inden frihedsberøvelse iværksættes⁶¹, og dels skal vejledes om adgangen til at påklage indgrebet⁶², samt at sygehuset efter anmodning fra patienten (eller patientrådgiveren) skal indbringe klager for Det Psykiatriske Patientklagenævn⁶³.

Nævnet skal efter anmodning fra patienten (eller patientrådgiveren) indbringe sine afgørelser for retten inden 5 hverdage efter anmodningens fremsættelse, ligesom nævnet skal vejlede om domstolsprøvelse og adgangen til at få beskikket en advokat⁶⁴.

Det følger endvidere at bestemmelserne om nævnet, at nævnet hvert år, i samarbejde med Dronning Ingrid's Hospitals psykiatriske afdeling, skal offentliggøre en beretning om sin virksomhed⁶⁵.

Nævnets årsberetning kan findes på Landslægeembedets hjemmeside (www.nun.gl⁶⁶), og beretningen indeholder oplysninger om klageprocessen, nævnets sammensætning, afgørelser mm. Årsberetningen foreligger dels på dansk, dels på grønlandsk.

Det fremgår blandt andet af årsberetningen fra 2013 fra Det Psykiatriske Patientklagenævn, at nævnet i perioden fra Psykiatrilovens ikrafttræden pr. 1. juli 2013 til 31. december 2013 modtog 3 sager, som alle blev realitetsbehandlet, dvs. der er ingen afviste eller tilbagekaldte sager, samt at nævnets gennemsnitlige sagsbehandlingstid i 2013 var på 15 dage.

Det skal dog bemærkes, at der alene foreligger én tilgængelig årsberetning, som er fra 2013. Udover årsberetningen og regelsættet foreligger der ikke megen information om nævnet, og det har således ikke været muligt at finde generel information omkring klageadgangen, vejledning om klageprocessen mm. på Landslægeembedets hjemmeside.

For så vidt angår de for nævnet relevante menneskerettighedsbestemmelser, skal blandt andet nævnes EMRK artikel 3 (forbud mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf), artikel 5 (ret til frihed og sikkerhed), og artikel 8 (retten til respekt for sit privatliv og familieliv).

Desuden vil handicapkonventionen typisk kunne finde anvendelse, idet personer med længerevarende psykisk sygdom er omfattet af konventionens handicapbegreb.

Hvis der er tale om situationer vedrørende børn og unge er det desuden væsentligt, at reglerne fortolkes i overensstemmelse med Børnekonventionen.

---

⁶¹ Jf. Inatsisartutlov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien § 38, stk. 1. Ved tvangsfiksering og anvendelse af fysisk magt, kan underretningen dog i særlig hastende tilfælde undlades. Begrundelsen skal i så fald gives efterfølgende, jf. § 38, stk. 2.

⁶² Jf. Inatsisartutlov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien § 39, stk. 1.

⁶³ Jf. Inatsisartutlov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien § 39, stk. 1.

⁶⁴ Jf. Inatsisartutlov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien § 44, stk. 1 og Forretningsordenen for Det Psykiatriske Patientklagenævn § 17.

⁶⁵ Jf. Forretningsordenen for Det Psykiatriske Patientklagenævn § 16.

⁶⁶ www.nun.gl/PPKN-Årsberetning/38 er besøgt den 6. november 2015.

3.2.6 Forbrugerklagenævnet

Det følger af reglerne om Forbrugerklagenævnet⁶⁷, at nævnet består af 3 medlemmer, der udpeges således⁶⁸:

- 1) 1 medlem udpeges af de indstillingsberettigede forbrugerorganisationer i forening, som indstiller et medlem til Konkurrencenævnet.
- 2) 1 medlem udpeges af de indstillingsberettigede erhvervsorganisationer i forening, som indstiller et medlem til Konkurrencenævnet.
- 3) 1 medlem, som skal være Styrelseschefen i Forbruger- og Konkurrencestyrelsen eller en af denne udpeget stedfortræder. Medlemmet fra Forbruger- og Konkurrencestyrelsen skal være formand for Forbrugerklagenævnet.

Medlemmerne udpeges for en firårig periode. Forbrugerklagenævnets sekretariatsfunktion varetages af Forbruger- og Konkurrencestyrelsen.

Forbrugerklagenævnet er kompetent til at behandle klager vedrørende varer, arbejds- og tjenesteydelser i sager mellem private forbrugere og erhvervsdrivende. Det følger af udvalget praksis, at udvalget fortolker kompetencen bredt, og til således også at omfatte eksempelvis alternative behandlere, rejser, køb af tv-pakker mv.

Det er således alene private forbrugere, der er klageberettigede, og sagen skal være mod en erhvervsdrivende. Det er dog ikke et krav, at det skal være en privat erhvervsdrivende, idet der også kan klages over virksomheder, der er helt eller delvist offentligt ejede, såfremt disse virksomheder leverer varer eller andre ydelser til private forbrugere, f.eks. person- og godsbefordring, levering af el, vand og varme.

Det er gratis for forbrugeren at indbringe en sag for Forbrugerklagenævnet, men da bevisbyrden påhviler forbrugeren, og udvalget har begrænsede ressourcer til selvstændigt at undersøge sagen, udgør dette i praksis en vis begrænsning i klageadgangen. Nævnet har eksempelvis afvist at behandle sager vedrørende klager over eksempelvis bådmotorer, idet bevisbyrden for at der forelå en mangel ikke var løftet af forbrugeren, og en evt. undersøgelse af motoren ville udgøre så store omkostninger, at udvalget ikke så sig i stand til at afholde udgifterne.

Forbrugerklagenævnets afgørelser af de enkelte sager træffes på et møde eller ved at fremsendelse forelæggelsen til medlemmerne til afgørelse ved skriftlig votering. Forbrugerklagenævnet skal afholde mindst ét fysisk møde årligt⁶⁹.

En klage, der er afgjort ved domstolene eller ved voldgift kan ikke indbringes for Forbrugerklagenævnet⁷⁰.

---

⁶⁷ Jf. Inatsisartutlov nr. 39 af 9. december 2015 om markedsføring og mærkning (herefter markedsføringsloven).

⁶⁸ Jf. Markedsføringsloven § 30, stk. 1.

⁶⁹ Jf. Markedsføringsloven § 30, stk. 4.

⁷⁰ Jf. Markedsføringsloven § 31.

Hvis den erhvervsdrivende ikke ønsker at være bundet af den afgørelse, som Forbrugerklagenævnet har truffet, skal den erhvervsdrivende skriftligt meddele dette til Forbruger- og Konkurrencestyrelsen inden 30 dage fra meddelelsen af afgørelsen⁷¹.

Efter udløbet af 30-dages fristen, kan Forbrugerklagenævnets afgørelse i klagesager tvangsfuldbyrdes i forhold til den erhvervsdrivende. En anmodning til domstolene om tvangsfuldbyrdelse skal være bilagt den af Forbrugerklagenævnet truffne afgørelse, der danner grundlag for anmodningen om tvangsfuldbyrdelse, og en erklæring fra Forbruger- og Konkurrencestyrelsen om, at den erhvervsdrivende ikke inden for fristerne har meddelt, at den pågældende ikke ønsker at være bundet af afgørelsen⁷².

Når der er truffet afgørelse i en klagesag, kan hver af parterne indbringe sagen for domstolene. Forbrugerklagenævnet kan på forbrugers anmodning indbringe sagen for domstolene på forbrugers vegne, hvis afgørelsen ikke efterleves⁷³. Det er uklart om den erhvervsdrivende skal anlægge sagen ved retten imod forbrugerklagenævnet eller mod forbrugeren og om det skal ske for kredsretten eller for Retten i Grønland (som er 1. instans i forbudssager under loven). Hvis den erhvervsdrivende skal anlægge sagen mod forbrugeren, hvilket er fremgangsmåden i sager afgjort af det danske forbrugerklagenævn, rejser der sig et spørgsmål om hvorvidt forbrugeren kan få fri proces eller dækket omkostninger i forbindelse med en sådan sag.⁷⁴

Det fremgår af Forbrugerklagenævnets hjemmeside, at sagsbehandlingstiden er 6-9 måneder.

Det følger endvidere af reglerne om Forbrugerklagenævnet, at udvalgets afgørelser, som er af offentlig interesse kan offentliggøres, således at de kommer til såvel forbrugernes som de erhvervsdrivendes kendskab. Det fremgår ikke af lovgivningen om den erhvervsdrivende kan anlægge en sag mod Forbrugerklagenævnet eller forbrugeren i tilfælde af den taber sagen og vil forhindre, at afgørelsen offentliggøres.

Der foreligger dog ingen offentligt tilgængelige afgørelser fra Forbrugerklagenævnet, og der er i det hele taget meget begrænset offentligt tilgængelig information omkring Forbrugerklagenævnets virksomhed. Udvalgets hjemmeside ligger under Forbruger – og Konkurrencestyrelsens hjemmeside (www.aua.gl)⁷⁵, men siden fremstår ufuldendt, og med mange manglende oplysninger.

Forbrugersager kan også berøre forskellige menneskerettighedsaspekter. Salg til eller markedsføring mod børn og unge kan eksempelvis vurderes i forhold til et behov for at anvende lovgivningen, således at barnet eller den unge beskyttes. Kampagner eller aftalevilkår kan også indeholde direkte eller indirekte forskelsbehandling, ligesom salg af produkter der

---

⁷¹ Jf. Markedsføringsloven § 32.

⁷² Jf. Markedsføringsloven § 34.

⁷³ Jf. Markedsføringsloven § 35.

⁷⁴ Jf. den danske forbrugerklagelov §§ 36 og 37 (lov nr. 524 af 29. april 2015 om alternativ tvistløsning i forbindelse med forbrugerklager).

⁷⁵ www.aua.gl/da er besøgt den 8. november 2015

ikke har den påståede anvendelsesform kan være et problem i forhold til personer med et handicap, hvis dette var en forudsætning for købet.

3.2.7 Klagenævnet for Udbud

Nævnet er nedsat med virkning fra den 1. juli 2010 i henhold til Inatsisartutlov nr. 11 af 2. december 2009 om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren.

Klagenævnet for Udbud består af 1 formand og 2 sagkyndige medlemmer, som alle udpeges for en periode på 4 år, med mulighed for genvalg. Landsdommeren i Grønland udpeger Klagenævnet for Udbuds formand, og en eller flere stedfortrædere for denne, som alle skal have bestået juridisk embedseksamen. Formanden og dennes stedfortrædere skal så vidt muligt være i besiddelse af samme kvalifikationer og erfaringsgrundlag, som kræves for udnævnelse som dommerfuldmægtig. Naalakkersuisut udpeger efter indstilling fra byggebranchen i Grønland nævnets 2 sagkyndige medlemmer samt et antal stedfortrædere for disse, som alle skal have kendskab til bygge- og anlægsvirksomhed⁷⁶.

Nævnet er kompetent til at varetage klagebehandling over udbudsforretninger, og behandler klager over og spørgsmål om overtrædelse af bestemmelser i tilbudsloven og regler udstedt i medfør af loven. Sager, der har en enterprisesum under 100.000 kr. kan dog ikke behandles af Klagenævnet for Udbud⁷⁷.

Enhver, der har retlig interesse i sagens udfald er klageberettiget. Derudover kan sager indbringes af Konkurrencetilsynet og Organisationer, samt offentlige myndigheder, som Naalakkersuisut tillægger klageadgang⁷⁸.

Fristen for indgivelse af klage til nævnet er 4 uger efter udbyder har meddelt resultatet af udbudsrunderen⁷⁹.

Ved indsendelse af klage, skal der indbetales et gebyr på 1 % af enterprisesummen, dog maksimalt 100.000 kr. Sker der ikke betaling af klagegebyret med det samme, fastsætter formanden for klagenævnet en frist for indbetaling af klagegebyr.

Visse af Klagenævnet for Udbuds afgørelser skal så vidt muligt foreligge senest 3 måneder efter, at sagen er indbragt nævnet.⁸⁰

Det følger endvidere af bestemmelserne om Klagenævnet for udbud, at nævnet årligt skal afgive en beretning om sin virksomhed til Naalakkersuisut⁸¹

---

⁷⁶ Jf. Inatsisartutlov nr. 11 af 2. december 2009 om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren (herefter Inatsisartutlov om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren) § 26.

⁷⁷ Jf. Inatsisartutlov om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren § 28.

⁷⁸ Jf. Inatsisartutlov om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren § 29, stk. 1.

⁷⁹ Jf. Inatsisartutlov om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren § 29, stk. 4.

⁸⁰ Jf. Inatsisartutlov om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren § 27, stk. 2.

⁸¹ Jf. Inatsisartutlov om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren § 27, stk. 4.

Nævnet har sin egen hjemmeside (www.neqeroorut.gl⁸²), som indeholder generel information om nævnet, oplysninger om klageprocessen, vejledning om klageadgangen, årsberetninger frem til 2014, samt praksis. Materialet foreligger både på dansk og grønlandsk, og det fremgår endvidere, at der stilles tolk til rådighed, såfremt det er nødvendigt for klageren.

Et klagenævn for udbud berører et grundlæggende princip om transparens, således at virksomheder kan udfordre mangelfulde offentlige processer og afgørelser og dermed sikre sig, at alle bliver behandlet lige og har lige muligheder for at få opgaver. Klagenævnet kan dermed også medvirke til, at alle har lige adgang til økonomisk udvikling såvel for virksomheden, dens ejere og ansatte. Det er et værn mod usaglig forskelsbehandling og bidrager til, at myndigheder bliver holdt ansvarlige for, hvorledes beslutninger af stor samfundsmæssig værdi træffes.

3.2.8 Klageudvalget vedrørende Miljøbeskyttelse

Det fremgår af Inatsisartutlov nr. 9 af 22. november 2011 om beskyttelse af miljøet, kapitel 14 at afgørelser i henhold til denne Inatsisartutlov eller regler udstedt efter loven kan påklages til Klageudvalget vedrørende Miljøbeskyttelse.

Klageudvalget vedrørende Miljøbeskyttelse består udover en formand af 2 medlemmer, samt en suppleant til hvert medlem og formanden. Naalakkersuisut udpeger formanden og medlemmerne efter indstilling fra Inatsisartut. Den ene af de to medlemmer skal indstilles af De grønlandske Kommuners Landsforening. Formanden og medlemmerne må ikke være medlemmer af Naalakkersuisut⁸³.

Klageudvalgets valgperiode følger Inatsisartuts valgperiode, og udvalget fungerer indtil det nyvalgte Inatsisartut er trådt sammen og har indstillet en person som formand for klageudvalget.

Betingelserne for at indgive en klage er dels, at klagen indgives inden klagefristen på 6 uger, og dels at klager har en individuel eller væsentlig interesse i sagens udfald, er part i sagen eller er en forening eller organisation, der efter deres vedtægter har til formål at varetage væsentlige rekreative, miljø- og naturmæssige interesser. Derudover er Landslægeembedet klageberettiget i miljøretlige sager⁸⁴.

Udover bestemmelserne i Inatsisartutlov om beskyttelse af miljøet, er offentlig tilgængelig information omkring klageudvalgets virksomhed stort set fraværende, og der foreligger således hverken offentliggjorte afgørelser eller årsberetninger fra udvalgets virksomhed.

Udvalgets hjemmeside, som er en underside til Forbruger – og Konkurrencestyrelsens hjemmeside (www.aua.gl⁸⁵), er endvidere mangelfuld, og bærer præg af ikke at være

---

⁸² www.neqeroorut.gl/da er besøgt den 6. november 2015.

⁸³ Jf. Inatsisartutlov nr. 9 af 22. november 2011 om beskyttelse af miljøet (herefter Inatsisartutlov om beskyttelse af miljøet) § 61.

⁸⁴ Jf. Inatsisartutlov om beskyttelse af miljøet § 60.

⁸⁵ www.aua.gl/da/Klage/Miljoe--og-Naturklageudvalget er besøgt den 6. november 2015.

færdiggjort. Det skal i denne sammenhæng særligt bemærkes, at den generelle information til borgerne omkring, hvordan en klage indgives er fraværende.

3.2.9 Naturklageudvalget

Retsgrundlaget for Naturklageudvalget er Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 6 af 12. februar 2009 om Naturklageudvalget og landstingslov nr. 29 af 18. december 2003 om naturbeskyttelse.

Afgørelser, der er truffet i henhold til landstingsloven eller regler udstedt efter landstingsloven kan påklages til Naturklageudvalget⁸⁶.

Udvalget består af tre medlemmer: en formand og to menige medlemmer, samt en suppleant for hvert medlem. Udvalgets medlemmer udpeges af Naalakkersuisut, hvoraf et medlem skal udpeges efter indstilling fra De grønlandske Kommuner Landsforening og kan ikke samtidig være medlemmer af Landsstyret⁸⁷.

Der er mulighed for at slå Naturklageudvalget og Klageudvalget vedrørende Miljøbeskyttelse sammen, således at udvalgene består af samme medlemmer⁸⁸, og ligesom Klageudvalget vedrørende Miljøbeskyttelse følger Naturklageudvalgets medlemmers valgperiode Landstingets valgperiode⁸⁹.

Til begge udvalg kan der knyttes sagkyndige tilforordnede⁹⁰.

Klagefristen er den samme som i klager til Klageudvalget vedrørende Miljøbeskyttelse, dvs. 6 uger fra den dag, beslutningen er meddelt den, som afgørelsen er rettet til, og det følger i den forbindelse af praksis indenfor forvaltningsretten, samt reglerne om klagevejledning at fristen først løber fra det tidspunkt, hvor der er givet aftalens modtager fyldestgørende klagevejledning⁹¹.

Klageberettigede er endvidere den samme kreds af personer m.v., som har klageadgang til Miljøklageudvalget ifølge landstingsforordning om beskyttelse af miljøet.⁹²

En klage har opsættende virkning for godkendelser, tilladelser, påbud eller forbud, indtil klageudvalgets afgørelse foreligger, eller klageudvalget bestemmer andet. Den myndighed, der træffer afgørelse om forbud eller påbud, kan dog, når særlige grunde taler herfor, samtidig med påbuddet eller forbuddet bestemme, at dette skal efterkommes uanset klage. Uanset om denne

---

⁸⁶ Jf. Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 6 af 12. februar 2009 om Naturklageudvalget (herefter Hjemmestyrets bekendtgørelse om Naturklageudvalget) § 1, stk. 1 og Landstingslov nr. 29 af 18. december 2003 om naturbeskyttelse (herefter Landstingslov om naturbeskyttelse) § 55, stk. 1.

⁸⁷ Jf. Hjemmestyrets bekendtgørelse om Naturklageudvalget § 2.

⁸⁸ Jf. Hjemmestyrets bekendtgørelse om Naturklageudvalget § 2, stk. 4.

⁸⁹ Jf. Hjemmestyrets bekendtgørelse om Naturklageudvalget § 2, stk. 5.

⁹⁰ Jf. Hjemmestyrets bekendtgørelse om Naturklageudvalget § 2, stk. 6, og

⁹¹ Jf. Landstingslov om naturbeskyttelse § 55, stk. 4.

⁹² Jf. Landstingslov om naturbeskyttelse § 58, samt bemærkningerne hertil.

beslutning påklages, skal påbuddet eller forbuddet efterkommes, indtil klagemyndigheden bestemmer andet⁹³.

Naturklageudvalget skal minimum afholdes et årligt møde⁹⁴.

På samme måde som klagenævnet for miljøbeskyttelse udgør Naturklageudvalgets hjemmeside en underhjemmeside til Forbruger – og Konkurrencestyrelsens hjemmeside (www.aua.gl)⁹⁵.

Det fremgår af reglerne, at Naturklageudvalget skal træffe afgørelse om, hvorvidt klageudvalgets afgørelser skal offentliggøres, men også for Naturklageudvalgets vedkommende foreligger der kun i meget begrænset omfang offentliggjort materiale om udvalgets virksomhed, og der foreligger således ingen offentliggjorte afgørelser, årsberetninger, udtalelser eller lignende, ligesom det ikke fremgår af udvalgets hjemmeside, hvilke personer, der sidder i udvalget, eller hvordan borgerne skal klage til udvalget.

Menneskerettigheder kan direkte eller indirekte vedrører miljø- og naturspørgsmål, hvilket blandt andet er kommet til udtryk i EMD's praksis. Domstolens praksis vil ofte være udtryk for en balancegang mellem på den ene side hensynet til at sikre en effektiv og reel beskyttelse af de rettigheder, som EMRK sikrer individet, og på den anden side hensynet til statens skønsmargen, og i sager vedrørende miljø – eller naturbeskyttelse vil denne balancegang ofte være genstand for diskussion. EMRK indeholder dog ikke bestemmelser, der beskytter miljøet og naturen som sådan. EMRKs anvendelse afhænger således af den konkrete sag, idet der skal være tale om, at tvisten begrænser en persons udøvelse af sine rettigheder. Det være sig navnlig retten til liv (art. 2), retten til privat- og familieliv (art. 8) eller retten til uforstyrret at nyde sin ejendom (Tillægsprotokol 1, art. 1).

3.2.10 Offererstatningsnævnet

Offererstatningsnævnet er oprettet i medfør af anordning nr. 472 af 25. september 1984 om ikrafttræden af lov nr. 277 af 26. maj 1976 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser, samt bekendtgørelse nr. 473 af 1988 om forretningsorden for det grønlandske nævn.

Nævnet er sammensat af en Landsdommer, og to andre medlemmer, hvoraf det ene medlem udnævnes efter indstilling fra Grønlands Inatsisartut og det andet medlem udnævnes efter indstilling fra medlemmet af Naalakkersuisut for sociale anliggender.

Nævnets valgperiode er 4 år fra lovens ikrafttræden den 1. november 1984, og er uafhængig af Inatsisartuts valgperiode. Nuværende valgperiode er 1. november 2012 til 31. oktober 2016.

Nævnet er kompetent til at behandle træffe afgørelser om erstatning til personer for skader, der er forvoldt i Grønland. Følgende betingelser skal dog være opfyldt for, at der kan tilkendes erstatning:

---

⁹³ Jf. Landstingslov om naturbeskyttelse § 56

⁹⁴ Jf. Hjemmestyrets bekendtgørelse om Naturklageudvalget § 3.

⁹⁵ www.aua.gl/da/Klage/Miljoe--og-Naturklageudvalget er besøgt den 6. november 2015.

- skaden skal være sket ved en overtrædelse af kriminalloven. der skal være tale om personskade
- forbrydelsen skal være anmeldt til politiet uden unødigt ophold (normalt inden for 24 timer). Det skal bemærkes, at det er muligt at blive tilkendt erstatning, selv om gerningsmanden ikke kan dømmes, fordi vedkommende er under 15 år eller utilregnelig (f.eks. sindssyg).
- der skal være fremsat krav om erstatning over for skadevolderen, hvis sagen har været i retten
- der skal være fremsat krav over for Erstatningsnævnet senest 2 år, efter forbrydelsen er begået

Indbringelse af en sag for nævnet skal ske ved udfyldelse af et ansøgningskema, som skal afleveres til politiet på det sted, hvor forbrydelsen er begået.

Reglerne om offererstatningsnævnet foreligger alene i trykt form, og er således ikke tilgængelige på Grønlands offentlige, elektroniske lovsamling (lovgivning.gl).

Under Grønlands domstoles hjemmeside⁹⁶ foreligger i begrænset omfang oplysninger om nævnet på både dansk og grønlandsk. Der foreligger således oplysninger om nævnets kompetence og struktur, men der foreligger ingen oplysninger om nævnets virksomhed, praksis eller lignende.

3.2.11 Ombudsmanden for Inatsisartut

Udover administrativ rekurs som en mulighed for borgerne til at klage over visse sager, er der på det forvaltningsmæssige område en overordnet klageadgang til Ombudsmand for Inatsisartut.

Den væsentligste forskel mellem ombudsmandens kompetence og de administrative rekurs myndigheders kompetence er, at ombudsmanden alene har kompetence til at fremsætte kritik, afgive henstillinger samt i øvrigt fremsætte sin opfattelse af en sag⁹⁷, men ikke ændre afgørelsen over andre myndigheder, hvorimod dette er kernen i de administrative rekursmyndigheders kompetence.

Ombudsmanden varetager blandt andet opgaven som den nationale forebyggende mekanisme i henhold til valgfri protokol af 18. december 2002 til FN-konventionen om tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf i overensstemmelse med protokollens bestemmelser⁹⁸.

Retsgrundlaget for Ombudsmandens virksomhed fremgår af Inatsisartutlov nr. 8 af 3. december 2009 om Ombudsmanden for Inatsisartut, hvoraf det følger, at Ombudsmandens virksomhed omfatter alle dele af den offentlige forvaltning under Grønlands Selvstyre og kommunerne,

---

⁹⁶ www.gl.dk.domstol.dk/organisation/Groenlands%20Landsret/Voldsoffererstatningsnaevnet er besøgt den 22. december 2015

⁹⁷ Jf. Inatsisartutlov nr. 8 af 3. december 2009 om Ombudsmanden for Inatsisartut § 20

⁹⁸ Jf. Inatsisartutlov nr. 8 af 3. december 2009 om Ombudsmanden for Inatsisartut (herefter Inatsisartutlov om Ombudsmanden) § 17

men angår ikke nævn, der træffer afgørelse om tvister mellem private, selv om vedkommende nævn i anden sammenhæng betragtes som tilhørende den offentlige forvaltning. Kompetencen strækker sig også til selskaber, institutioner, foreninger m.v., hvis disse ved lov eller administrativ beslutning helt eller delvist inddrages under de regler eller principper, der gælder for den offentlige forvaltning⁹⁹.

Ombudsmanden antager og afskediger selv sine medarbejdere¹⁰⁰, og kan blandt andet bestemme, at en medarbejder midlertidigt skal udøve Ombudsmandens funktioner¹⁰¹.

Alle har mulighed for at indbringe en klage, og personer, der er berøvet deres frihed har ret til at klage i en lukket skrivelse¹⁰².

Der stilles visse krav til klagen, herunder blandt andet at klagen skal indgives inden et år efter forholdet er begået, at klage over forhold som kan påklages til anden forvaltningsmyndighed, først kan indgives, når den øverste administrative myndighed har truffet afgørelse i sagen.

Ombudsmanden afgør, om en klage giver tilstrækkelig anledning til undersøgelse. Såfremt klagen afvises, skal Ombudsmanden så vidt muligt give vejledning om andre klagemuligheder¹⁰³.

Udover sagerne, som modtages ved en klage, kan Ombudsmanden tage sager op til undersøgelse af egen drift, gennemføre generelle undersøgelser af en myndigheds behandling af sager, samt undersøge enhver institution eller virksomhed samt ethvert andet tjenestested, der hører under ombudsmandens virksomhed. I forbindelse med en sådan undersøgelse kan Ombudsmanden, blandt andet bedømme forhold vedrørende en institutions eller myndigheds indretning og drift samt forhold vedrørende behandlingen af og aktiviteterne for institutionens eller myndighedens brugere ud fra almenmenneskelige og humanitære synspunkter¹⁰⁴.

For så vidt angår sagsbehandlingen, fremgår det blandt andet af bestemmelserne, at Ombudsmanden ved bedømmelsen af den kommunale forvaltning skal tage hensyn til de vilkår, hvorunder det kommunale styre virker¹⁰⁵.

Myndigheder, der er omfattet af Ombudsmandens virksomhed, er forpligtet til at meddele Ombudsmanden de oplysninger samt udlevere de dokumenter med videre, som forlanges af Ombudsmanden. Ombudsmanden kan endvidere afkræve myndigheder, der er omfattet af Ombudsmandens virksomhed, skriftlige udtalelser, og indkalde personer til for retten at afgive forklaring om forhold, som er af betydning for Ombudsmandens undersøgelser¹⁰⁶.

---

⁹⁹ Jf. Inatsisartutlov om Ombudsmanden § 7

¹⁰⁰ Jf. Inatsisartutlov om Ombudsmanden § 26, stk. 1

¹⁰¹ Jf. Inatsisartutlov om Ombudsmanden § 27

¹⁰² Jf. Inatsisartutlov om Ombudsmanden § 12

¹⁰³ Jf. Inatsisartutlov om Ombudsmanden § 14

¹⁰⁴ Jf. Inatsisartutlov nr. 8 af 3. december 2009 om Ombudsmanden for Inatsisartut §§ 15 - 16

¹⁰⁵ Jf. Inatsisartutlov nr. 8 af 3. december 2009 om Ombudsmanden for Inatsisartut § 8

¹⁰⁶ Jf. Inatsisartutlov nr. 8 af 3. december 2009 om Ombudsmanden for Inatsisartut § 18

I Ombudsmandens undersøgelse skal indgå en vurderingen af, om myndigheder eller personer, der er omfattet af Ombudsmandens virksomhed, handler i strid med gældende ret eller på anden måde gør sig skyldige i fejl eller forsømmelse ved udførelsen af deres opgaver. Hvis Ombudsmanden i den forbindelse bliver opmærksom på mangler ved gældende love vedtaget af Inatsisartut, gældende landstingslove, landstingsforordninger eller administrative bestemmelser, eller hvis undersøgelsen viser, at der i den offentlige forvaltning må antages at være begået fejl eller forsømmelser af større betydning skal Ombudsmanden give Inatsisartut og Naalakkersuisut meddelelse herom. Med hensyn til mangler ved kommunale bestemmelser skal Ombudsmanden give meddelelse til vedkommende kommunalbestyrelse¹⁰⁷.

Ombudsmanden kan henstille, at der meddeles fri proces i anledning af forhold, der er omfattet af Ombudsmandens virksomhed¹⁰⁸.

Ombudsmanden skal årligt afgive en beretning til Inatsisartut om sin virksomhed, som efterfølgende skal offentliggøres, hvilke fremgår af Ombudsmandens hjemmeside (www.ombudsmanden.gl¹⁰⁹), hvor der kontinuerligt foreligger årsberetninger fra tidligere år, og hvor den seneste offentliggjorte årsberetning er fra 2014. Af hjemmesiden foreligger endvidere en fyldestgørende vejledning til, hvordan en person indgiver en klage, ligesom hjemmesiden indeholder kontaktoplysninger mm. Hjemmesidens indhold foreligger dels på dansk, dels på grønlandsk.

Grundet Ombudsmanden brede kompetence, afhænger det af den konkrete sag, hvilke menneskerettighedsbestemmelser, der er relevante.

3.2.12 Politiklagenævnet

Politiklagenævnet blev nedsat i medfør af i lov nr. 905 af 16. december 1998 om behandling af klager og kriminalsager vedrørende politipersonale i Grønland¹¹⁰, og består af en advokat som formand, der udpeges af Justitsministeren efter indstilling fra advokatrådet, samt 2 lægmænd, der udpeges af Justitsministeren efter indstilling fra Inatsisartut. Lægmændene kan ikke samtidig med hvervet som medlem af Politiklagenævnet være medlem af en kommunalbestyrelse, Inatsisartut, Folketinget, eller Naalakkersuisut, og må ikke være advokater, advokatfuldmægtige eller ansat ved Selvstyrets centraladministrations, domstolenes, rigsombuddets, politiets og kriminalforsorgens tjenestemænd.

Derudover skal medlemmerne være under 65 år og have bopæl i Grønland. Inatsisartut skal indstille 6 personer, hvoraf 3 kvinder og 3 mænd. Af de af Inatsisartut indstillede personer udpeger Justitsministeren 2 lægmænd samt 2 suppleanter.

Politiklagenævnets medlemmer udpeges for 4 år ad gangen, og genudpegning til Politiklagenævnet kan kun finde sted en gang.

---

¹⁰⁷ Jf. Inatsisartutlov nr. 8 af 3. december 2009 om Ombudsmanden for Inatsisartut § 11

¹⁰⁸ Jf. Inatsisartutlov nr. 8 af 3. december 2009 om Ombudsmanden for Inatsisartut § 22

¹⁰⁹ [www.ombudsmanden .gl/da](http://www.ombudsmanden.gl/da) er besøgt den 6. november 2015

¹¹⁰ Jf. § 25 i lov nr. 905 af 16. december 1998 om behandling af klager og kriminalsager vedrørende politipersonale i Grønland.

Nævnet er kompetent til at behandle klager, anmeldelser og kriminalsager vedrørende politipersonale i forbindelse med tjeneste i Grønland.

Udover reglerne om Politiklagenævnet foreligger der alene i begrænset omfang offentligt tilgængeligt materiale om Politiklagenævnets virksomhed. Det er som udgangspunkt rigsadvokaten, der skal afgive en årlig beretning med resume af udvalgte afgørelser, men den seneste beretning, der er offentliggjort på dansk, vedrører 2013.¹¹¹ Det er ikke umiddelbart muligt at finde en grønlandsk-sproget version, og det er således uvist, om nævnet udarbejder årsberetninger eller lignende, ligesom afgørelser fra nævnet ikke foreligger offentligt tilgængelige.

3.2.13 Pressenævnet

Pressenævnets retsgrundlag følger af bestemmelserne i Landstingslov nr. 17 af 19. november 2007 om medieansvar.

Det fremgår heraf, at nævnet skal være sammensat af en formand og 6 andre medlemmer. Landsstyret udpeger nævnets medlemmer. Formanden skal være jurist, mens 2 medlemmer udpeges efter udtalelse fra Grønlands Presseforening, og 2 medlemmer udpeges til at repræsentere de redaktionelle ledelser i den trykte presse og radio og tv i Grønland efter udtalelse fra disse. Endelig udpeges 2 medlemmer som offentlighedens repræsentanter efter udtalelse fra organisationer, der kan nyde støtte efter kapitel 8 i landstingsforordning om kultur- og fritidsvirksomhed. Medlemmerne og stedfortrædere for disse, der udpeges efter samme regler, udpeges for 4 år. Genudpegelse kan finde sted¹¹².

Nævnet er kompetent til at træffe afgørelse i sager om:

- 1) Hvorvidt der er sket en offentliggørelse, der er i strid med god presseskik,
- 2) Hvorvidt et massemedie er forpligtet til at offentliggøre et genmæle, herunder om genmælets indhold, form og placering¹¹³.

Nævnet kan afvise klager, som åbenbart ikke hører under nævnets kompetence, eller som er åbenbart grundløse, samt klager fra personer, virksomheder med videre, der ikke har retlig interesse i det påklagede forhold, og hvis klagefristen ikke er overholdt¹¹⁴.

Fristen for at klage er 4 uger efter offentliggørelsen¹¹⁵.

Det følger endvidere af bestemmelserne, at klager skal indgives skriftligt, og at Pressenævnet også af egen drift kan optage en sag til behandling, hvis sagen er af væsentlig eller principiel betydning. I disse tilfælde indhentes en udtalelse fra den forurettede. Den forurettedes navn nævnes kun, hvis der foreligger en tilladelse hertil¹¹⁶.

---

¹¹¹ Jf. <http://www.anklagemyndigheden.dk/Documents/beretningen-2013-klager-over-politiet-i-groenland-dkversion.pdf> (besøgt 22. december 2015).

¹¹² Jf. Landstingslov nr. 17 af 19. november 2007 om medieansvar (herefter Landstingslov om medieansvar) § 41

¹¹³ Jf. Landstingslov om medieansvar § 43, stk. 1.

¹¹⁴ Jf. Landstingslov om medieansvar § 43, stk. 2-3.

¹¹⁵ Jf. Landstingslov om medieansvar § 34, stk. 2.

¹¹⁶ Jf. Landstingslov om medieansvar § 44.

Nævnet har kompetence til at træffe afgørelse på det foreliggende grundlag, hvis massemediet inden 7 dage efter modtagelsen af Pressenævnets henvendelse undlader at fremsende sine bemærkninger til Pressenævnet¹¹⁷.

Pressenævnets afgørelse træffes efter stemmeflerhed i form af en begrundet kendelse, medmindre en forligsmæssig løsning er opnået mellem parterne. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende. Dissensen skal anføres i en kendelse, der ikke er enstemmig¹¹⁸. Et medlem af Pressenævnet kan dog ikke deltage i behandlingen af en klage, der vedrører det massemedie, den pågældende er tilknyttet, eller hvis der i øvrigt foreligger omstændigheder, som er egnede til at vække tvivl om medlemmets upartiskhed¹¹⁹.

Det følger desuden af bestemmelserne, at Pressenævnet årligt skal afgive en beretning om Pressenævnets virksomhed til Landsstyret, der skal offentliggøres¹²⁰.

Det har udover bestemmelserne om nævnet ikke været muligt at finde oplysninger om nævnet, og det må således antages at nævnet ikke har en hjemmeside eller lignende, som giver borgerne let tilgængeligt information om blandt andet klageprocessen, vejledning i klageadgangen, samt overblik over nævnets virksomhed, herunder årsberetninger og praksis.

For så vidt angår menneskerettighederne, skal særligt nævnes retten til ytringsfrihed (artikel 10), som dels indeholder en beskyttelse af retten til at ytre sig og til at afstå fra at ytre sig, dels en beskyttelse af retten til at søge, modtage, viderebringe samt at få adgang til information.

3.2.14 Skatterådet

Ifølge Landstingslov nr. 11 af 2. november 2006 om forvaltning af skatter, samt Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 24 af 1. december 2006 om forretningsorden for Skatterådet med videre, kan klager over afgørelser vedrørende lovgivningen om skatter indbringes for Skatterådet.

Skatterådet består af 7 medlemmer, der sidder for 4 år ad gangen. Landsstyret udnævner Skatterådets formand. Ved udnævnelsen skal der lægges vægt på formandens indsigt i skattereglerne og på vedkommendes omdømme i øvrigt. Skatterådets øvrige 6 medlemmer tillige med en suppleant for hvert af disse udnævnes af Landsstyret efter indstilling fra SIK, AK, GA, ILIK, KNAPK og KANUKOKA. Undlader en organisation at afgive en indstilling til Landsstyret, udpeges medlemmet tillige med en suppleant af Landsstyret¹²¹.

For at være medlem af Skatterådet skal medlemmet til enhver tid være egnet til at bestride hvervet, og et medlem skal således udtræde af rådet, hvis denne bliver vurderet uegnet¹²².

---

¹¹⁷ Jf. Landstingslov om medieansvar § 46.

¹¹⁸ Jf. Landstingslov om medieansvar § 48.

¹¹⁹ Jf. Landstingslov om medieansvar § 47.

¹²⁰ Jf. Landstingslov om medieansvar § 51.

¹²¹ Jf. Landstingslov nr. 11 af 2. november 2006 om forvaltning af skatter (herefter Landstingslov om forvaltning af skatter) § 3.

¹²² Jf. Landstingslov om forvaltning af skatter § 4, stk. 3

Kriterierne for, hvorvidt et medlem må anses for uegnet til at bestride erhvervet følger af § 4 i loven.

Skatterådet er som nævnt kompetent til at behandle klagesager vedrørende lovgivningen om skatter, men har dog ikke kompetence til at behandle sager om er. Uanset bestemmelsen i stk. 1 kan sager om foranstaltninger eller konfiskation i henhold til lovgivningen om skatter ikke påklages til Skatterådet¹²³, ligesom spørgsmål af sagsbehandlingsmæssig karakter og afgørelser om aktindsigt i tilknytning hertil ikke påklages til Skatterådet¹²⁴.

For at Skatterådet kan træffe en afgørelse, skal mindst halvdelen af Skatterådets medlemmer eller deres stedfortrædere deltage i afgørelsen. Afgørelsen træffes ved simpelt stemmeflertal. I tilfælde af stemmelighed er formandens eller, hvis formanden ikke deltager i afgørelsen, første næstformands stemme afgørende. Deltager hverken formanden eller første næstformand i afgørelsen og er der stemmelighed, er anden næstformands stemme afgørende¹²⁵.

For så vidt angår klageprocessen følger det af bestemmelserne om Skatterådet, at En klage til Skatterådet skal indgives skriftligt og begrundet. Klagen skal være modtaget i Skatterådet senest 3 måneder efter modtagelsen af den afgørelse, der klages over. Klagen afvises, hvis den indgives efter udløbet af fristen. Skatterådet kan dog se bort fra en fristoverskridelse, hvis særlige omstændigheder taler derfor¹²⁶.

Enhver, der har en væsentlig, direkte og individuel retlig interesse i den afgørelse, der klages over, er klageberettiget¹²⁷. Klagen har som udgangspunkt ikke opsættende virkning, men kan i konkrete sager tillægges opsættende virkning af Skatterådet¹²⁸.

Det følger endvidere af bestemmelserne¹²⁹, at Skatterådet inden der træffes afgørelse i en sag, skal det indhente en udtalelse om klagen fra skatteforvaltningen. Udtalelsen skal afgives inden 14 dage fra modtagelsen af anmodningen om en udtalelse. Hvis skatteforvaltningen anmoder om det, og hvis omstændighederne ved den påklagede afgørelse taler derfor, kan Skatterådet dog give en længere frist. Ved høring over sagsfremstillingen skal der oplyses om, at sagens parter i øvrigt har ret til at udtale sig skriftligt eller mundtligt over for Skatterådet. Skatterådet kan fastsætte en frist for afgivelse af udtalelsen. Skatterådet kan uanset klagens formulering foretage afledte ændringer af den skattepligtige indkomst med videre.

Medmindre andet er bestemt efter anden lovgivning, kan en afgørelse truffet af skatteforvaltningen vedrørende forhold som nævnt i § 2 først indbringes for domstolene, når afgørelsen er blevet prøvet eller afvist af Skatterådet, jf. dog stk. 3. Sagen anlægges mod Landsstyret. . Er der forløbet mere end 12 måneder efter sagens indbringelse for Skatterådet,

---

¹²³ Jf. Landstingslov om forvaltning af skatter § 2, stk. 2.

¹²⁴ Jf. Landstingslov om forvaltning af skatter § 2, stk. 3.

¹²⁵ Jf. Landstingslov om forvaltning af skatter § 5.

¹²⁶ Jf. Landstingslov om forvaltning af skatter § 71.

¹²⁷ Jf. Landstingslov om forvaltning af skatter § 70, stk. 1.

¹²⁸ Jf. Landstingslov om forvaltning af skatter § 74.

¹²⁹ Jf. Landstingslov om forvaltning af skatter § 70, stk. 2-4.

kan sagen endvidere indbringes for Grønlands Landsret som første instans, selv om Skatterådet ikke har truffet afgørelse.¹³⁰

Oplysninger omkring Skatterådet fremgår af Skattestyrelsens hjemmeside (www.aka.gl¹³¹), som både foreligger på dansk og grønlandsk. Heraf fremgår oplysninger om Skatterådets sammensætning, mødeaktivitet, principielle afgørelser, og forretningsorden. Der savnes dog vejledning til borgerne i indbringelse af klager for rådet, statiske oplysninger om rådets virksomhed samt information om klageprocessen, herunder sagsbehandlingstid mm.

For så vidt angår menneskerettighedernes anvendelse i forhold til området, kan forbuddet mod diskrimination (artikel 14) sammenholdt med en bestemmelse fra konventionskomplekse, ofte have betydning for anvendelsen af reglerne.

Der kan eksempelvis henvises til en højesteretsdom¹³², hvor det blev gjort gældende, at skatteyderens menneskerettigheder var blevet krænkede, med henvisning til EMRK art. 14 sammenholdt med art. 8 (retten til respekt for privat og familieliv), idet hun blev behandlet ringere end ægtefæller ved samlivets ophør. Højesteret fandt dog ikke grundlag for at fastslå, at der i den konkrete sag forelå en krænkelse af skatteyderens menneskerettigheder.

3.3 Danske klageorganer med betydning for Grønland

3.3.1 Advokatnævnet

Klager over advokaters adfærd og salærer kan indbringes for Advokatnævnet¹³³, som er et dansk nævn, der er oprettet efter reglerne i den danske retsplejelovs kapitel 15, og Bekendtgørelse om Advokatnævnets og kredsbestyrelsernes virksomhed ved behandling af klager over advokater m.v.

Advokatnævnet består af en formand og 2 næstformænd, der alle skal være dommere, samt af 18 andre medlemmer. Formanden og næstformændene udpeges af Højesterets præsident. Af de øvrige medlemmer vælges 9 af Advokatsamfundet blandt advokater, der ikke er medlemmer af Advokatrådet, og 9, der ikke må være advokater, udpeges af justitsministeren. Justitsministerens udpegning af medlemmer og stedfortrædere herfor sker efter indstilling fra sådanne myndigheder, organisationer og lign., således at det sikres, at der til nævnet udpeges medlemmer og stedfortrædere herfor, der har kendskab til både private klienters, erhvervsklienters og offentlige klienters interesser. Medlemmer og stedfortrædere herfor udpeges for en periode af 6 år. Der er ikke mulighed for genudpegning¹³⁴.

For så vidt angår klageprocessen fremgår det af reglerne i den grønlandske retsplejelov, at klage skal indgives senest 1 år efter klageren er bekendt med det forhold, som klagen vedrører.

---

¹³⁰ Jf. Landstingslov om forvaltning af skatter § 74.

¹³¹ www.aka.gl/da er besøgt den 26. november 2015

¹³² Jf. Højesterets dom, SKM2012.105.HR

¹³³ Jf. Lov nr. 305 af 30.04.2008 om Retsplejelov for Grønland (herefter Grønlands retsplejelov) § 6.

¹³⁴ Jf. Bekendtgørelse af lov nr. 1255 af 16.11.2015 om rettens pleje (herefter Danmarks retsplejelov) § 144.

Nævnet kan dog behandle klager, der indgives senere, hvis fristoverskridelsen findes rimeligt begrundet¹³⁵.

Advokatnævnet kan afvise at behandle klager fra personer, der ikke har retlig interesse i det forhold, klagen angår, og klager, der på forhånd må skønnes åbenbart grundløse.

Oplysninger vedrørende klageprocessen, klagevejledning mv. fremgår endvidere af advokatsamfundets hjemmeside (www.advokatsamfundet.dk¹³⁶), hvoraf der også er adgang til nævnets tidligere afgørelser samt årsberetninger. Der er foreliggende dog ikke oplysninger på grønlandsk.

3.3.2 Arbejdsskade og arbejdsmiljø

For så vidt angår Arbejdstilsynet og Center for Arbejdsskade i Grønland hører disse under det danske beskæftigelsesministeriets områder, hvilket betyder, at klage over afgørelser truffet af Arbejdstilsynet eller Arbejdsskadestyrelsen i Grønland, skal ske til danske instanser.

Klage over en afgørelse truffet af Arbejdstilsynet skal således inden 6 uger efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende, indbringes for beskæftigelsesministeren¹³⁷, mens klager over afgørelser truffet af Center for Arbejdsskader skal indbringes for Ankestyrelsen indenfor 6 uger, indenfor dog 4 uger, hvor klager er et forsikringsselskab.

Klagevejledning fremgår af Center for Arbejdsskades hjemmeside, som dels foreligger på dansk og grønlandsk.

For så vidt angår ankestyrelsens virksomhed, fremgår oplysninger herom af ankestyrelsens hjemmeside, herunder offentliggjorte afgørelser og årsberetninger, men alene i en dansk version.

3.3.3 Ankenævnet for Forsikring

Ankenævnet er et dansk nævn, som behandler klager fra private forbrugere om forsikrings- og pensionsforhold, hvortil også grønlandske forsikringstegnere har klageadgang i situationer, hvor klager er uenig i en afgørelse, som klagerens forsikringsselskab har truffet.

Ankenævnet består af en formand, som er dommer, og et ligeligt antal repræsentanter for forbruger- og erhvervsinteresser.

Ankenævnet for forsikringer har en hjemmeside, hvoraf der fremgår en fyldestgørende beskrivelse af klageprocessen, samt vejledning til, hvordan klagen indbringes mv. Derudover foreligger der nævnets tidligere afgørelser, og statistik mm. over nævnets virksomhed. Materialet foreligger dog kun på dansk.

---

¹³⁵ Jf. Grønlands retsplejelov § 94.

¹³⁶ www.advokatsamfundet.dk/Advokatnaevnet er besøgt den 7. november 2015.

¹³⁷ Jf. Beskæftigelsesministeriets bekendtgørelse nr. 1048 af 26. oktober 2005 om arbejdsmiljø i Grønland § 64.

3.3.4 Datatilsynet

I Grønland gælder de oprindelige registerlove, der trådte i kraft i 1979, hvoraf det fremgår, at registertilsynet er den myndighed, der fører tilsyn med, at der ikke sker overtrædelser af registerlovgivningen i Grønland¹³⁸.

Registertilsynet har efterfølgende skiftet navn til Datatilsynet og hører under de danske myndigheder. Tilsynets opgaver er dels at føre tilsyn med ethvert register, der er omfattet af reglerne, dels at behandle klager for Datarådet.

Retsgrundlaget for Datatilsynet og Datarådet følger af persondataloven¹³⁹, hvoraf det fremgår, at Datarådet, der nedsættes af justitsministeren, består af en formand, der er dommer, og af 6 andre medlemmer. Der kan udnævnes stedfortrædere for medlemmerne. Medlemmerne og stedfortræderne for disse udnævnes for 4 år¹⁴⁰.

Datatilsynet påser af egen drift eller efter klage fra en registreret, at registeret er oprettet og anvendes i overensstemmelse med lovens bestemmelser og de forskrifter, der er fastsat i medfør af loven.

Af datatilsynets hjemmeside (www.datatilsynet.dk¹⁴¹) fremgår information til grønlandske borgere omkring klageadgang, men dog i begrænset omfang, og det er således langt fra alt materiale på hjemmesiden, som er oversat til grønlandsk.

3.3.5 Revisornævnet

Retsgrundlaget for Revisornævnet følger af bekendtgørelse nr. 802 af 28. juli 2008 om disciplinærnævn for statsautoriserede og registrerede revisorer og anordning nr. 623 af 23. juni 2008 om ikrafttræden af lov om statsautoriserede og registrerede revisorer for Grønland.

Nævnet er sammensat¹⁴² af en formand og to næstformænd, hvoraf mindst et medlem skal være landsdommer. Derudover består nævnet af 12 andre medlemmer, hvoraf tre skal være statsautoriserede revisorer, tre skal være registrerede revisorer og seks er repræsentanter for regnskabsbrugerne. For hvert medlem, bortset fra formanden og de to næstformænd, udpeges en suppleant.

Nævnets medlemmer og suppleanter udpeges af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen for en periode af 4 år.

Nævnet er kompetent til at behandle klager over, at en statsautoriseret eller registreret revisor ved udøvelsen af opgaver i henhold til § 1, stk. 2, i lov om statsautoriserede og registrerede revisorer, som sat i kraft for Grønland ved kongelig anordning, tilsidesætter de pligter, som

---

¹³⁸ Jf. Lov nr. 294 af 8. juni 1978 om offentlige myndigheders registre § 22

¹³⁹ Lov nr. 429 af 31.05.2000 om behandling af personoplysninger (herefter persondataloven).

¹⁴⁰ Jf. persondataloven § 55, stk. 3.

¹⁴¹ www.datatilsynet.dk er besøgt den 9. november 2015.

¹⁴² Jf. bekendtgørelse nr. 802 af 28. Juli 2008 om disciplinærnævn for statsautoriserede og registrerede revisorer (herefter bekendtgørelse om disciplinærnævn for revisorer) § 2.

stillingen medfører. Klager over en revisors vederlag samt kollegiale sager kan ikke indbringes for Revisornævnet¹⁴³.

Det følger endvidere af reglerne¹⁴⁴, at en klage skal indgives skriftligt, og skal indeholde en fremstilling af de forhold, der ønskes bedømt af nævnet. En klage skal være indgivet til Revisornævnet senest 5 år efter, at den pligtstridige handling eller undladelse, som klagen vedrører, er ophørt.

Med klagen skal følge et gebyr på 500 kr. Medfølger gebyret ikke, fastsætter formanden en frist til betalingen, og sagen afvises, hvis betalingen ikke er sket senest ved fristens udløb. For klager indbragt af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Finanstilsynet, Grønlands Landsstyre, anklagemyndigheden, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Foreningen Registrerede Revisorer FRR eller Revisortilsynet betales dog ikke gebyr.

Revisornævnet skal sende kopi af klageskrivelsen med eventuelle bilag til den indklagede med opfordring om at udtale sig inden en nærmere fastsat frist. Samtidig skal indklagede have oplysning om, at der kan mødes for nævnet med en bisidder, eventuelt en advokat, og at klagen vil kunne behandles på det foreliggende grundlag, hvis indklagede ikke svarer i sagen¹⁴⁵.

Revisornævnets afgørelser træffes ved almindelig stemmeflerhed, og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed¹⁴⁶.

Revisornævnet udgiver en årlig beretning om sin virksomhed, som fremgår af revisornævnets hjemmeside¹⁴⁷, hvoraf der ligeledes fremgår oplysninger om klageprocessen, lovgivningen indenfor området, nævnets praksis mm. Oplysningerne foreligger dog alene på dansk.

3.3.6 Rigsadvokaten

Politimesteren i Grønland er underlagt Rigsadvokaten, og Rigsadvokaten er således kompetent til at behandle klager over afgørelser truffet af Politimesteren vedrørende kriminalretlig forfølgning.

Dette følger af Grønlands retsplejelovs § 65, at Rigsadvokatens afgørelser i klagesager er endelige, og at Rigsadvokaten kan give politimesteren pålæg vedrørende behandlingen af konkrete sager, herunder om at begynde eller fortsætte, undlade eller standse efterforskningen.

Fristen for klager 4 uger, efter at klageren har fået meddelelse om afgørelsen. Fremkommer klagen efter udløbet af denne frist, skal den behandles, såfremt fristoverskridelsen må anses som undskyldelig, jf. retsplejelovens § 65, stk. 4.

Udover bestemmelserne om klageadgang og klageprocessen er det vanskeligt, at finde oplysninger herom, og de tilgængelige oplysninger synes alene at foreligge på dansk.

---

¹⁴³ Jf. bekendtgørelse om disciplinærnævn for revisorer § 1.

¹⁴⁴ Jf. bekendtgørelse om disciplinærnævn for revisorer § 5.

¹⁴⁵ Jf. bekendtgørelse om disciplinærnævn for revisorer § 8.

¹⁴⁶ Jf. bekendtgørelse om disciplinærnævn for revisorer § 11.

¹⁴⁷ www.erhvervsstyrelsen.dk/revisornaevnet.dk er besøgt den 22. december 2015

Det følger dog af lov nr. 905 af 16. december 1998 om behandling af klager og kriminalsager vedrørende politipersonale i Grønland, at Rigsadvokaten årligt skal afgive en beretning om behandlingen af de sager vedrørende klager over politipersonalets adfærd i tjenesten, behandlingen af kriminalsager imod politipersonale samt undersøgelser af tilfælde, hvor en person er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt¹⁴⁸.

Rigsadvokatens beretninger er tilgængelige på anklagemyndighedens hjemmeside (www.anklagemyndigheden.dk¹⁴⁹). Beretningerne indeholder blandt andet information om udvalgte politiklagenævns sager fra 2013, samt sagsstatistik over konkrete sager.

3.3.7 Sundhedsvæsenets disciplinærnævn

Det følger af retsgrundlaget for Landslægeembedet¹⁵⁰, at Landslægeembedet er kompetent til at foretage forberedende sagsbehandling af sundhedsfaglige patientklager for Sundhedsvæsenets Patientklagenævn, og foretage undersøgelse med henblik på at belyse sagerne. Sagerne kan typisk vedrører klage over undersøgelse, diagnose og sygdomsbehandling, fødselshjælp, pleje, forebyggelse og sundhedsfremme i forhold til den enkelte patient, information om og samtykke til behandling, journalføring, sundhedspersoners tavshedspligt, lægeerklæringer. Uanset klagens omfang er Landslægeembedet forpligtet til at gennemføre en komplet sagsbehandling.

Sundhedsvæsenets Patientklagenævn har nu skiftet navn til Sundhedsvæsenets Disciplinærnævn i Patientombuddet, som hører under de danske myndigheder Danmark.

Nævnet består for tiden af én formand, 2 næstformænd og 86 medlemmer. Sundheds- og Ældreministeren udpeger formand og næstformænd, som skal være dommere. For hvert fagligt område beskikker ministeren et antal medlemmer, der alle er sundhedsfagligt uddannede. Nævnets lægmandsrepræsentanter beskikkes af ministeren efter indstilling fra Danske Patienter, Danske Handicaporganisationer og Forbrugerrådet¹⁵¹.

Det fremgår af landslægeembedets seneste årsberetning (2013), at der i 2013 i Grønland blev rejst 103 nye klagesager. I alt blev 122 sager afsluttet. 2 tilsynssager og 99 klagesager blev afgjort af Disciplinærnævnet, og heraf blev 20 sager afvist af nævnet på grund af forældelse. 3 sager blev afvist, da nævnet ikke havde kompetence til at behandle sagerne, eksempelvis klager over forløb i Pituffik, som er amerikansk jurisdiktion.

---

¹⁴⁸ Jf. lov nr. 905 af 16. december 1998 om behandling af klager og kriminalsager vedrørende politipersonale i Grønland § 33.

¹⁴⁹ www.anklagemyndigheden.dk er besøgt den 27. november 2015

¹⁵⁰ Jf. § 9, stk. 4 i Inatsisartutlov nr. 27 af 18. november 2010 om sundhedsvæsenets styrelse, organisation samt sundhedsfaglige personer og psykologer, §11 a og b i Inatsisartutlov nr. 2 af 29. maj 2012 om ændring af Inatsisartutlov om sundhedsvæsenets styrelse, organisation samt sundhedsfaglige personer og psykologer (Klage til Sundhedsvæsenets Disciplinærnævn), Selvstyrets bekendtgørelse nr. 14 af 24. september 2012 om klage til Sundhedsvæsenets Disciplinærnævn samt Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 1 af 4. januar 1996 om Embedslægeinstitutionens (nu Landslægeembedets) virke § 14-18.

¹⁵¹ Jf. Bekendtgørelse af lov om klage- og erstatningsadgang inden for sundhedsvæsenet kapitel 2

13 klager blev videresendt til anden relevant myndighed, og 4 blev henlagt, fordi klager ikke kom med fuldmagt eller uddybende oplysninger, der var nødvendige, for at sagen kunne behandles. En sag bundede i en misforståelse, som blev afklaret, og en sag blev trukket af klager.

Af Landslægeembedets hjemmeside (www.nun.gl¹⁵²) foreligger klagevejledninger indenfor områderne på henholdsvis dansk og grønlandsk, mens oplysninger om Sundhedsvæsenets Disciplinærnævn fremgår af nævnets danske virksomhed, som alene foreligger på dansk.

3.3.8 Folketingets Ombudsmand

Folketingets Ombudsmand har kompetence over for den offentlige forvaltning i Grønland for så vidt angår de sagsområder, der ikke er hjemtaget. Hvis en dansk myndighed har ansvaret for et sagsområde, har Folketingets Ombudsmand også kompetence over for myndigheden. Retsgrundlaget for Ombudsmanden følger af love nr. 349 af 22. marts 2013 om Folketingets Ombudsmand, og beføjelser svarer stort set til de beføjelser, som Ombudsmanden for Inatsisartut her og som er beskrevet ovenfor.

Af Ombudsmandens hjemmeside (www.ombudsmanden.dk¹⁵³) fremgår en detaljeret vejledning om klageadgangen, klageprocessen, ombudsmandens virksomhed, herunder årsberetninger indeholdende statistisk materiale og information om ombudsmandens praksis. Hjemmesidens materiale foreligger dog alene på dansk, og der er således ikke en grønlandsk vejledning om klageadgangen mm.

4 Problemstillinger i forhold til klageprocesserne

Som indledningsvist nævnt kræver retten til effektive retsmidler 1) at personen har mulighed for at få kendskab til sine rettigheder, 2) at personen har adgang til at klage og blive bistået om nødvendigt, 3) at klageorganet er kompetent til at behandle spørgsmålet og 4) at klageorganet kan give en effektiv oplysning, som vil blive respekteret af den indklagede.

Hvorvidt disse led foreligger borgerne i Grønland, vil blive belyst nærmere i det følgende afsnit.

4.1 Mulighed for at få kendskab til sine rettigheder

Borgernes mulighed for at få kendskab til deres rettigheder er naturligvis en forudsætning for at kunne udnytte og påberåbe sig sine rettigheder.

I forbindelse med rapportens undersøgelse af de forskellige klageorganer, er påfaldende, at muligheden for information omkring de enkelte organer på mange områder stort set er fraværende.

---

¹⁵² www.nun.gl/da er besøgt den 5. november 2015.

¹⁵³ www.ombudsmanden.dk er besøgt den 30. november 2015

På de fleste områder foreligger der således ikke offentligt tilgængelige oplysninger, om de forskellige klagerorganernes virksomhed, herunder sagsbehandlingstid, antal afgjorte afgørelse årligt, antal modtagne afgørelser mv.

Det er derfor vanskeligt drage slutninger herom, men netop den manglende mulighed for oplysninger er i sig selv et problem og forekommer bekymrende i lyset af borgernes ret til effektive retsmidler.

På de områder, hvor der foreligger oplysninger om blandt andet antallet af modtagne afgørelser, forekommer tallene umiddelbart meget lave. Fx fremgår det af Boligklagenævnets årsberetning fra 2013, at nævnet modtog 50 sager i 2013. Da nævnenes kompetenceområder er anderledes fra eksempelvis de danske nævns kompetenceområder, er det dog ikke muligt at drage direkte sammenligninger. Dette kunne tyde på, at oplysninger omkring klageadgang ikke er tilstrækkelige blandt befolkningen. En anden faktor i forhold til antallet af klageinstansernes modtagne klager er holdningen til at klage blandt befolkningen.

Der er ikke udarbejdet undersøgelser af den generelle holdning til at klage blandt grønlændere bosat i Grønland, men Grønlænderes forhold i Danmark er belyst i en undersøgelse foretaget i 2014 om oplevet diskrimination¹⁵⁴, hvoraf blandt andet holdningen til at klage er beskrevet. Det fremgår heraf, at årsager til ikke at klage angives at være manglende forventning om, at en klage vil føre til noget, mangel på viden om, hvor man kan klage, at det vil have negative konsekvenser at klage, at det er for besværligt at klage, eller at man ikke har klaget, fordi man selv har søgt at løse problemet. Det er især i forhold til at skulle formulere et klagebrev til offentlige myndigheder, at der angives at være vanskeligheder. Således finder 25 procent af de adspurgte med to grønlandskfødte forældre, at de ikke selv vil være i stand til at formulere en sådan klage¹⁵⁵.

Den generelle opfattelse er på denne baggrund, at muligheden for adgang til information omkring de forskellige klageorganer, herunder hvordan borgerne klager, evt. formkrav til klagen, klageprocessen mv., er yderst ringe, og på flere områder helt fraværende. Dette områder er derfor problematisk i forhold til opfyldelse af kravene om effektive retsmidler.

4.2 Adgang til at klage og blive bistået om nødvendigt

4.2.1 Udfordringer i forhold til klageadgangen

Adgangen til at klage til et administrativt klageorgan eksisterer ikke indenfor alle retsområder og de klageorganer, der findes, behandler i det væsentligste afgørelser truffet af myndigheder. Af de væsentligste områder i forhold til de internationale konventioner skal særligt nævnes, at det ikke er muligt at klage til organer over diskriminerende adfærd, herunder vedrørende køn, race, religion mv., hvis forholdet ikke er omfattet af ombudsmandens kompetence. Det er dog muligt at indbringe sådanne spørgsmål for domstolene, under iagttagelse af de almindelige processuelle regler.

---

¹⁵⁴ 'En kvantitativ delundersøgelse af grønlænderes møde med offentlige myndigheder og institutioner', SFI /IMR 2014. Undersøgelsen forventes offentliggjort foråret 2015.

¹⁵⁵ Jf. delrapporten "Etnisk oprindelse", side 28 i Institut for Menneskerettigheders rapport 'Menneskerettigheder i Danmark, Status 2014-15.

Derudover skal det bemærkes, at den store uigennemsiagtighed i det administrative klagesystem i sig selv udgør en væsentlig udfordring i forhold til klageadgangen. Eksempelvis er det Forbruger- og Konkurrencestyrelsens sekretariat, som betjener Det Sociale Ankenævn, Boligklagenævnet samt Miljø – og Naturklageudvalget, hvorfor oplysninger omkring disse nævn og udvalg fremgår af Forbruger- og Konkurrencestyrelsens hjemmeside. Dette kan umiddelbart virke uheldigt, idet den manglende tydeliggørelse af de enkelte nævn og udvalg må anses for egnet til at skabe forvirring hos borgerne.

Da benævnelsen ”Forbruger- og Konkurrencestyrelsen” ikke indikerer, at styrelsen, udover forbruger- og konkurrencesager, behandler sager vedrørende det sociale område, boligområdet og natur – og miljøområdet, er der risiko for, at klagenævnene ikke når borgere med sager indenfor disse områder.

4.2.2 Udfordringer i forhold til bistand

Der eksisterer flere instanser, som skal tilbyde borgerne bistand i forbindelse med blandt andet klagesager.

På de forvaltningsmæssige områder, følger det af forvaltningsreglerne, at myndighederne har pligt til at vejlede modtageren af en afgørelse om muligheden for at klage. Klagevejledningen skal således følge afgørelsen, men da der ikke stilles lovkrav om skriftlighed for forvaltningsmæssige afgørelser i Grønland, er det vanskeligt, at vurderer, hvorvidt første instans lever op til kravet om at give klagevejledning.

I denne forbindelse skal det bemærkes, at på særligt det sociale område, forekommer problematikken vedrørende manglende skriftlighed i afgørelserne bekymrende, idet området omfatter særligt sårbare befolkningsgrupper, herunder blandt andet børn og handicappede. Problemet er blandt andet omtalt i Det Sociale Ankenævns årsberetninger¹⁵⁶. Dertil kommer, at det følger af de almindelige forvaltningsretlige principper, at afgørelser, som ikke giver borgeren fuldt ud medhold, bør være skriftlige.

Ved siden af myndighederne vejledningspligt følger det af retsplejelovens bestemmelser, at advokater med kontor i Grønland, der er antaget som beneficerede, skal yde retshjælp til personer, der opfylder de økonomiske betingelser, som fastsættes i medfør af retsplejelovens § 254, og som følger af reglerne om fri proces¹⁵⁷.

Ansøgninger om fri proces skal sendes til Rigsombudsmanden i Grønland, som træffer afgørelse om, hvorvidt der kan tilkendes ansøgeren fri proces. I forbindelse med afgørelsen om fri proces, skal indgå en vurdering af, hvorvidt, ansøgeren har rimelig grund til at føre proces, herunder hvorvidt det er muligt at få sagen afgjort ved Forbrugerklagenævnet, boligklagenævnet eller et andet tilsvarende klage- eller ankenævn¹⁵⁸. Muligheden for advokatbistand indskrænkes således heraf, idet der normalt ikke gives fri proces til bistand i forbindelse med indbringelse af klager for disse organer.

---

¹⁵⁶ Se fx Det Sociale Ankenævns årsberetning fra 2010, side 24.

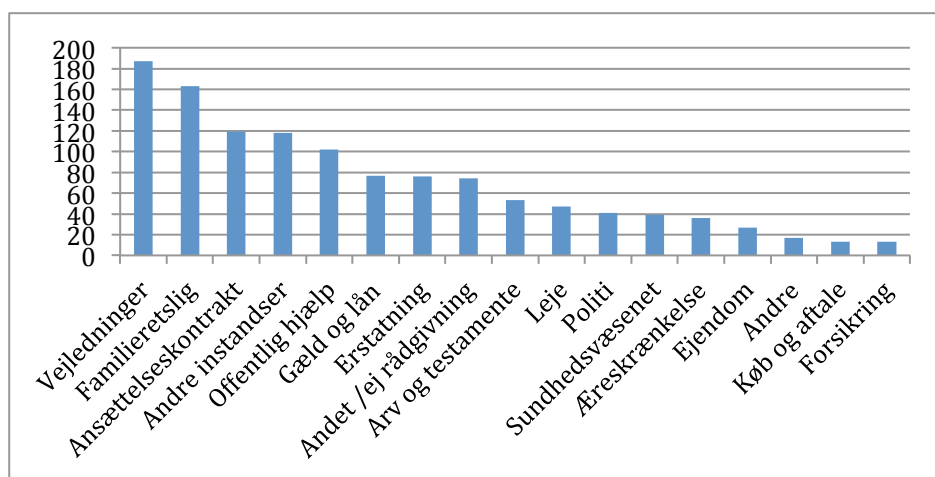
¹⁵⁷ Jf. retsplejelovens § 84.

¹⁵⁸ Jf. Bekendtgørelse om fri proces i Grønland, nr. 1273 af 02/12/2014, § 6, stk. 1, nr. 5 og 6.

Den Selvejende Retshjælpsinstitution IKIU yder bistand i retlige spørgsmål til personer, der opfylder de økonomiske betingelser, som fastsættes i medfør af retsplejelovens § 254 vedrørende fri proces. Der ydes dog ikke retshjælp i kriminalsager, sager af overvejende erhvervsmæssig karakter, sager vedrørende gældssanering, og sager, der angår eller er under behandling ved en forvaltningsmyndighed, såfremt det må antages, at vejledning og bistand i fornødent omfang gives af myndigheden.

IKIU kan også bistå borgerne i forbindelse klagesager til administrative klageorganer, og udgør således et vigtigt element i borgernes mulighed for bistand. IKIU har dog alene kontor i Nuuk, men har telefonåbent for borgere fra hele Grønland.

IKIU's sagsstatistik fra 2015 fordeler sig således:

Som det fremgår heraf, er en betydelig del af sagerne indenfor det ansættelsesretlige område. I Ombudsmanden for Inatsisartuts beretning for 2011 fremgår det, at der i forbindelse med sager vedrørende blandt andet ansættelsesret indenfor de forskellige forvaltningsmyndigheder ses tvivl vedrørende myndighedernes indbyrdes status, hvilket giver problemer i forhold til klageadgang mv.

Institut for Menneskerettigheder har i sin statusrapport for 2014 udtalt kritik omkring disse forhold, og anført at:

” ...

Manglende klarhed om forvaltningsmyndighedsstrukturen inden for et departements sagsområde i Grønland kan have væsentlige konsekvenser for den generelle retssikkerhed og den lovmæssige myndighedsudøvelse. Det kan således i praksis være vanskeligt at klage over forvaltningens afgørelser til andre grene af forvaltningen, fordi klageinstansen er en del af samme forvaltning som afgørelsesinstansen.

Uklarheden kan lede til problemer i forhold til sagsbehandlingsfejl og lange

sagsbehandlingstider samt retshjælp i verserende forvaltningssager, idet der kan være større behov for juridisk bistand.

Overordnet set er der i Grønland nogle udfordringer i relation til retsstatsprincippernes krav om tilgængelighed af lovgivningen og forudsigelighed, dvs. kvalitet og klarhed, i lovgivningen. Lovgivningen bliver svært tilgængelig, når hovedlove ikke sammenskrives med ændringslove i lovebekendtgørelser, ligesom det er problematisk, at der ikke er adgang til retspraksis, og at et forståeligt retssprog ikke er garanteret.

...”

En anden betydelig andel af sagerne vedrører offentlig hjælp, hvor IKIU i 2015 har haft 102 sager. Sammenlignet med Det Sociale Ankenævns statistik (hvor den seneste dog er fra 2013), behandlede nævnet 92 sager vedrørende offentlig hjælp i 2013.

Dette kunne tyde på, at det for borgerne er vanskeligt at gennemskue, hvor de skal henvende sig i eksempelvis sager vedrørende offentlig hjælp. Da en sådan tvivl kan medføre, at klagefristen overskrides, og borgerne derved afskæres fra klageadgang, må vigtigheden af let tilgængelige klageorganer understreges.

4.3 Klageorganernes kompetence

Som anført ovenfor, er der ikke mulighed for at få alle former for sager behandlet ved administrative klageorganer, ligesom det ikke er indenfor alle retsområder det eksisterer klageorganer i Grønland.

Eksempelvis er Boligklagenævnet begrænset til alene at kunne behandle spørgsmål vedrørende offentligt ejede boliger, og er desuden ikke kompetent til at behandle spørgsmål vedrørende huslejens størrelse.

Da flere af de forskellige klageorganers kompetence endvidere ikke er klart beskrevet kan dette være egnet til at mislede borgerne, og trække deres sager i langdrag, hvis klagen ikke sendes til rette myndighed. Det følger dog af de forvaltningsretlige regler, at myndigheder har pligt til at videresende fejlsendte henvendelser til rette myndighed¹⁵⁹, men hvorvidt reglen efterleves i praksis er uvist. Uden regelmæssige årsberetninger og statistikker for det enkelte nævn er det vanskeligt at vurdere hvorvidt borgeren formår at gennemskue hvilken instans der skal behandle en konkret sag.

4.4 Effektiv oprejsning

Udgangspunktet er som tidligere nævnt, at klager i almindelighed ikke tillægges opsættende virkning, men det er dog en almindelig forvaltningsretlig retsgrundsætning, at rekursinstanser kan tage stilling til om eventuelle eller aktuelle klager skal have opsættende virkning.

---

¹⁵⁹ Jf. § 7, stk. 2 i Landstingslov nr. 8 af 1994.06.13 om sagsbehandling i den offentlige forvaltning

Bestemmelser om opsættende virkning er sporadisk behandlet i de forskellige retsregler vedrørende de forskellige klageorganer, men det er antaget, at når der ikke er tale om en egentlig partstvist må der særlige holdepunkter til før en lovbestemmelse om opsættende virkning kan anses for at være udtømmende. Det betyder at myndighederne i sådanne tilfælde normalt ikke kan være retligt afskåret fra at tillægge en klage opsættende virkning selv om den ikke har det ifølge loven. Og hvis afgørelsen af spørgsmålet om opsættende virkning skal kunne få nogen reel betydning, må myndigheden snarest muligt (og for rekursinstansers vedkommende inden der træffes afgørelse om indholdet af underinstansens afgørelse) tage stilling til spørgsmålet om opsættende virkning¹⁶⁰. I visse sager, er opsættende virkning således en forudsætning for, at klageadgangen ikke gøres illusorisk. Spørgsmålet omkring opsættende virkning synes umiddelbart ikke at fylde meget den begrænsede praksismængde, der er tilgængelig for de enkelte klageorganer, og det er derfor uvist, hvorvidt spørgsmålet indgår i klageorganernes afgørelsesvirksomhed. Dette udgør en udfordring i forbindelse med udformningen af en klagen med anmodning om opsættende virkning, idet klageren ikke kan skaffe sig kendskab til, hvilke typer af sager, der vil blive tillagt opsættende virkning, samt hvilke kriterier de enkelte klageorgan lægger vægt på i forbindelse med spørgsmålet.

I forhold til effektiv oprejsning, er sagsbehandlingstiden endvidere en relevant faktor, idet lange sagsbehandlingstider kan være medvirkende årsag til, at muligheden for effektiv oprejsning begrænses, særligt i de tilfælde, hvor der ikke er taget stilling til hvorvidt klagen skal tillægges opsættende virkning.

EMD's praksis vedrørende fortolkning af kriteriet "rimelig tid" efter artikel 6¹⁶¹, som dog primært vedrører domstolsprøvelse, men som kan være vejledende i forhold til administrative klageorganers praksis, er relativt omfattende, og det kan blandt andet udledes heraf, at medlemsstaterne har pligt til at indrette deres retssystemer, således at sager kan behandles inden for rimelig tid. Utilstrækkelige ressourcer er ikke i sig selv nogen begrundelse for, at kravet om rimelige sagsbehandlingstider ikke kan overholdes¹⁶².

Der kan ikke opstilles en egentlig, fast målestok for, hvad der er rimelig tid, men må bero på en konkret vurdering af den enkelte sag, herunder sagens kompleksitet, individets behov for en hurtig afgørelse og parternes adfærd under sagens behandling. EMD har dog i en række domme fastslået, at en sagsbehandlingstid på over et år, var i strid med artikel 6 (Rytter, 2012)¹⁶³.

Det skal i denne sammenhæng bemærkes, at sagsbehandlingstiden i civile sager, efter EMD's praksis normalt beregnes fra sagens anlæg, men hvis sagens forudgående har været genstand for administrativ behandling, vil også sagsbehandlingstiden for denne sag kunne indgå, hvis der foreligger en tvist, og den administrative behandling er en betingelse for sagens behandling ved domstolene (*Institut for Menneskerettigheder: Menneskerettigheder i Danmark, Status 2013*).

---

¹⁶⁰ Se fx Karsten Loiborg mfl., Forvaltningsret, 2. udgave (2002), s. 985 ff, og til Jens Garde mfl., Forvaltningsret, Almindelige Emner, 4. udgave (2004), s. 315 ff.

¹⁶¹ Størstedelen af de domme, som EMD har afsagt, vedrører retssagers varighed, og der er om dette spørgsmål afsagt mere end 4.000 afgørelser, jf. blandt andet Lorenzen et al, 2011, side 364 f.

¹⁶² Jf. bl.a. dom af 19. februar 1991 (app. nr. 11634/85, pr. 20) - *Santilli mod Italien*

¹⁶³ jf. bl.a. Frydlander (2000) para. 43.

Langt fra alle klageorganerne i Grønland har offentliggjort oplysninger omkring deres sagsbehandlingstid, og det fremgår af de oplysninger der foreligger vedrørende de enkelte klageorganer, at sagsbehandlingstiden er meget varierende. På det Sociale område, har Ombudsmanden tidligere omtalt Det Sociale Ankenævns sagsbehandlingstid som værende for lang. Det Sociale Ankenævn har i den forbindelse peget på store problemer i forbindelse med at indhente oplysninger fra kommunerne, som den primære årsag til lange sagsbehandlingstider. I forsøg på at nedbringe sagsbehandlingstiden, har nævnet set sig nødsaget til at afgøre sager på det forelæggende grundlag. Denne praksis har dog modtaget kritik fra ombudsmanden pga. den manglende overholdelse af officialmaksimen¹⁶⁴, og det må derfor antages, at nævnet er gået bort fra benyttelsen heraf. Der er således indenfor visse områder store problemer med lange sagsbehandlingstider, mens problematikken indenfor andre områder er ukendt.

Endelig er efterlevelsen af afgørelserne en væsentlig faktor i forhold til den effektive oprejsning. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at de fleste af de nævnte klageorganers afgørelser er bindende overfor parterne. Dette gælder dog ikke Forbrugerklagenævnets afgørelser, og forbrugeren er således ikke sikret effektiv oprejsning, hvis denne vinder en klagesag. Forbrugeren er i disse tilfælde nødsaget til at indbringe sagen for domstolene, såfremt den ikke efterleves af den erhvervsdrivende, men har dog mulighed for at anmode Forbrugerklagenævnet om at indbringe sagen på dennes vegne¹⁶⁵.

Fælles for de forskellige klageorganer er, at der ikke forelægger statistiske oplysninger om, hvorvidt organernes afgørelser efterleves, og det er således vanskeligt at afgøre, om klageadgangen i praksis giver borgerne mulighed for effektiv oprejsning.

På det sociale område fremgår det dog blandt andet af årsberetningerne, at der opleves problemer i forhold til kommunernes efterlevelse af nævnets afgørelse. Det fremgår således af Det Sociale Ankenævns årsberetning fra 2013, at Det Sociale Ankenævn også i 2013 fik *"henvendelser fra flere borgere, der spurgte, hvad de skulle gøre, når kommunen ikke efterlever Det Sociale Ankenævns afgørelse. Det Sociale Ankenævns sekretariat har i hvert tilfælde forsøgt at vurdere årsagen til dette. I de tilfælde, hvor det kan være forståelsesproblemer, der gør sig gældende, har sekretariatet kontaktet kommunerne. I de øvrige tilfælde har sekretariatet forsøgt at løse problemet mest hensigtsmæssigt."*¹⁶⁶.

At borgere oplever, at afgørelser ikke efterleves, må anses for yderst kritisabelt i forhold til den enkelte borgers retssikkerhed, og i særdeleshed i forhold til statens opfyldelse sine forpligtelserne vedrørende den generelle adgang til effektive retsmidler.

5 Konklusioner

I forhold til efterlevelsen af forpligtelserne vedrørende retten til effektive retsmidler, er det på baggrund af nærværende rapport, opfattelsen, at Grønland ikke fuldt ud efterlever de

---

¹⁶⁴ Jf. Ombudsmanden for Inatsisartuts beretning for 2014 side 161.

¹⁶⁶ jf. DSA årsberetning 2013, side 8.

internationale forpligtelser. Der skal i den forbindelse særligt peges på følgende punkter, som er problematiske i forhold til efterlevelsen:

- At oplysninger om klageadgang og rettigheder generelt er svært tilgængelige eller helt fraværende for borgerne,
- At der på flere områder alene foreligger materiale på dansk,
- At de danske myndigheder, der skal behandle klager fra Grønland sjældent har fokus på grønlandske borgere, hvorfor sandsynligheden for at disse anvendes er lille, hvis borgeren ikke har adgang til rådgivning.
- At der er udfordringer med lange sagsbehandlingstider inden for visse områder,
- At der er problemer med efterlevelsen af visse klageorganers afgørelser, og særligt
- At der mangler statistisk materiale fra adskillige klageorganerne vedrørende organets virksomhed, hvilket medfører, at det ikke er muligt at vurdere, hvorvidt organet lever op til de internationale forpligtelser.
- At der er områder, hvor der alene er adgang til domstolsprøvelse navnlig på ligebehandlingsområdet i den private sektor, hvilket kan være en hindring for sårbare grupper i befolkningen.
- At klagesystemets generelt manglende tilgængelighed i såvel Grønland som Danmark kan medføre, at sårbare grupper (eksempelvis borgere med handicap, socialt udsatte borgere og borgere i bygderne) i endnu mindre grad har mulighed for at påberåbe sig sine rettigheder.

6 Litteraturliste

- Christoffersen, J. (2014). *Menneskerettigheder i Grønland - status 2014*.
- Institut for Menneskerettigheder: *Menneskerettigheder i Danmark, Status 2013*. København.
- Lorenzen, P. (2011). *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentarer (art. 1-10)* (3. udgave). København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Lorenzen, P., Refor, L. A., Trier, T., Holst-Christensen, N., & Vedsted-Hansen, J. (2004). *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 11-59 samt tillægsprotokollerne* (2. udgave). København: Jurist - og Økonomforbundets Forlag.
- Rasmussen, L. N., & Schønberg, S. (1993). *EU-menneskeret - en udfordring i dansk ret*. Karnovs Forlag A/S.
- Rytter, J. E. (2006). *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – og dansk ret*. Forlaget Thomson.
- Rytter, J. E. (2012). *Individets grundlæggende rettigheder* (foreløbig). København: Karnov Group Denmark A/S.
- Sørensen, M. (1979). *Statsforvaltningsret* (2. udgave). DJØF.
- Zahle, H. (2001). *Dansk Forfatningsret bind 2* (2. udgave). Christian Ejlers' Forlag.